Begroting 2027

september 2026

gemeente dantumadiel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Voorwoord 4
Inleiding 5
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer 12
Programma 2: Mienskip 18
Programma 3: Soarch en Wolwêzen 22
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje 28
Programma 5: Wenjen en Omjouwing 31
Programma 6: Iepenbiere Romte 35
Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien 38
Algemiene dekkingsmiddels 38
Overhead 40
Heffing VPB 42
Onvoorzien 43
Paragrafen 44
Paragraaf lokale heffingen 44
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 53
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 60
Paragraaf financiering 65
Paragraaf bedrijfsvoering 71
Paragraaf verbonden partijen 77
Kader verbonden partijen 77
Gemeenschappelijke regelingen 80
Vennootschappen en coöperaties 86
Stichtingen en verenigingen 89
Paragraaf grondbeleid 92
Paragraaf openbaarheid 98
Financiën 99
Geprognosticeerde balans 99
Meerjarenbegroting 100
Bijlagen 101
Bijlage 1: Lijst van investeringen 101
Bijlage 2: Staat van reserves en voorzieningen 108
Bijlage 3: Algemene reserve 112
Bijlage 4: Langlopende leningen 114

Bijlage 5: Gewaarborgde geldleningen 115
Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 117
Bijlage 7: Incidentele baten en lasten 118
Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld 123
Vaststellingsbesluit 127

Voorwoord

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2027 aan. De begroting geeft een ander financieel beeld dan voorgaande jaren en kent voor alle jaarschijven een negatief begrotingssaldo. Dit betekent dat de komende tijd hard gewerkt dient te worden om de tekorten om te buigen en de balans tussen ambities en de financiën te verbeteren.

Het gewijzigde financiële beeld is met name te herleiden naar de zorg, ondersteuning en bestaanszekerheid voor onze inwoners (programma 3). Net als vele gemeenten in Nederland heeft Dantumadiel te maken met sterk stijgende kosten voor de Jeugdzorg. Landelijk en lokaal wordt, onder de Hervormingsagenda Jeugd, gewerkt aan een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Naast de kosten voor de jeugdzorg zijn ook de uitgaven voor bestaanszekerheid sterk toegenomen in de afgelopen periode.

De negatieve resultaten verminderen ook het bedrag in de Algemene reserve, onze spaarpot met financiële middelen voor mogelijke tegenvallers in de toekomst. De stand van de reserve daalt onder het door de Raad vastgestelde minimale niveau. Dit betekent dat het College aan de slag gaat met gerichte acties om ook de Algemene reserve te verhogen. Dit hangt sterk samen met het ombuigen van de negatieve resultaten.

Ondanks de financiële uitdagingen biedt deze begroting een goede basis om de voorzieningen voor inwoners op peil te houden en te verbeteren. Er wordt blijvend geïnvesteerd in belangrijke projecten, zoals het MFC Feanwâlden en de renovatie van de Sikkemahal, en in wegen en fietspaden. Verder wordt er ingezet op aanvullend beleid voor urgente woningzoekenden en doorontwikkeling van onze (digitale) informatievoorziening. Op deze manier zorgen we voor voorzieningen die onze inwoners dagelijks kunnen zien en gebruiken.

De financiële gevolgen van Prinsjesdag zijn nog niet verwerkt in deze begroting. Deze staan in de septembercirculaire 2026 die wij ontvangen van de Rijksoverheid. De raad ontvangt hiervoor een afzonderlijk advies over de beleidsmatige en financiële gevolgen van de septembercirculaire 2026. Inmiddels is al wel duidelijk dat het verwachte tekort lager zal zijn dan is opgenomen in de begroting.

Ik wil iedereen bedanken die heeft bijgedragen aan deze begroting.

Het college van Burgemeester en Wethouders,

Rommy Kempenaar
Wethouder Financiën

Inleiding

0.1 Uitgangspunten bij de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de Begroting 2027 is de Perspectiefnota 2027-2030. Na vaststelling van de Perspectiefnota op 30 juni 2026 zijn er nog een aantal mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo.

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt in eerste instantie plaats op het begrotingsjaar. Indien het begrotingsjaar niet structureel in evenwicht is, moet aangetoond worden dat het structurele evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt bereikt. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Voor het financieel beleid wordt als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is als er een structureel en reëel sluitende begroting is waarbij ook de eerste jaarschijf sluit. Het andere uitgangspunt is dat de algemene reserve van voldoende niveau is.

Algemene financiële uitgangspunten
De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de Begroting 2027 zijn:

- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van de meest recente begrotingen van deze partijen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn voornamelijk dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risicoanalyse (op te nemen in de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen) en de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet HOF.
- Door middel van de in de begroting opgenomen onderhoudsplannen wordt ten alle tijde ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen volgens de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
- Vrijvallende kapitaallasten van vervangingsinvesteringen met betrekking tot d e bedrijfsvoering blijven beschikbaar voor noodzakelijke vervangingen in de bedrijfsvoering.

Technische begrotingsparameters
Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende parameters.

Parameter	Bron	Waarde
Inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp)	Centraal Economisch Plan 2026 (CPB)	1,9%
Loonvoet sector overheid	Centraal Economisch Plan 2026 (CPB)	4,2%
Rente 25 jaar	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) - april 2026	3,8%

Uitgangspunten tariefbeleid
In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	De inkomsten OZB stijgen met de inflatie (hicp), waarbij het tarief aangepast wordt voor de waardestijging en -daling van woningen en niet-woningen. Wanneer de procentuele waardestijging van woningen en niet-woningen hoger is dan de infaltie, daalt het OZB-tarief. Wanneer de procentuele waardestijging van woningen en niet-woningen lager is dan de inflatie, stijgt het OZB-tarief.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Leges	Aanpassing tarieven afhankelijk van kostenniveau, berekend op basis van het model opgesteld door de Adviesgroep Nederlandse Gemeenten (ANG-model).
Tarieven sportaccommodaties (binnen– en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2026.

Uitgangspunten beleidsindicatoren
De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is ondergebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de websitewww.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

0.2 Meerjaren begroting

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2027 zijn opgenomen.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten	84.080	83.021	80.596	76.004	76.628	77.414
Lasten	-81.491	-93.070	-83.484	-77.728	-78.498	-78.147
Saldo baten en lasten	**2.589**	**-10.049**	**-2.889**	**-1.724**	**-1.869**	**-733**
Onttrekkingen	3.362	9.540	3.745	1.404	893	893
Stortingen	-2.767	-1.002	-1.600	-878	-694	-694
Saldo onttrekkingen en stortingen	**596**	**8.538**	**2.145**	**526**	**200**	**200**
Resultaat	**3.184**	**-1.512**	**-744**	**-1.198**	**-1.670**	**-533**

0.3 Van perspectiefnota naar begroting

Na de vaststelling van de Perspectiefnota 2027 hebben er nog een aantal begrotingswijzigingen plaatsgevonden welke van invloed zijn op het begrotingsresultaat van de gemeente Dantumadiel. In onderstaande tabel zijn deze mutaties weergegeven. Onder de tabel treft u een toelichting aan bij de betreffende wijzigingen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Perspectiefnota 2027	587	64	6	1.232
Begroting 2027	-744	-1.198	-1.670	-533
Mutatie resultaat	**-1.331**	**-1.262**	**-1.676**	**-1.765**
Verklaring mutatie resultaat				
Mutaties door raadsvoorstellen				
Aanwijzen Accountant 2026-2028	-44	-44	-44	-44
Verwervingskrediet Nota Grondbeleid	-15	-16	-16	-16
Renovatie Sikkemahal	-22	-94	-93	-91
MFC Feanwâlden	-	-	-97	-95
Mutaties 2e turap 2026				
Hogere uitgaven Jeugdzorg	-1.186	-1.186	-1.186	-1.186
Ramen WAZO uitkeringen	214	214	214	214
Hogere uitgaven bijstandsuitkeringen	-180	-180	-180	-180
Bijstelling OZB 2026	-112	-112	-112	-112
Doorschuiven sloopkosten Teeling	-175	-	-	-
Doorschuiven Leges inkomsten MFC Feanwâlden	200	-	-	-
Verschillen < € 100.000	-197	17	-88	-69
Mutaties begroting 2027				
Bijstelling Algemene uitkering	-147	-117	-171	-171
Bijstellen afvalstoffenheffing	131	131	129	148
Bijstelling leges	114	96	77	120
Bijstelling rioolheffing	86	153	222	293
Mutatie voorziening rioolheffing	-11	-41	-58	-113
Bijstelling OZB	13	13	13	13
Bijstelling financieringslasten	-	-95	-285	-475
Verklaarde mutatie	**-1.331**	**-1.262**	**-1.676**	**-1.765**

Mutaties raadsvoorstellen

Tussen het moment van vaststellen van de perspectiefnota en de begroting zijn nog een aantal raadsvoorstellen aangenomen . De weergegeven impact op het begrotingsresultaat is overeenkomstig met het betreffende raadsvoorstel.

Mutaties 2e Turap 2026

In de 2e turap 2026 zijn een aantal structurele wijzigingen opgenomen die doorwerken in het financieel perspectief van de begroting 2027. Hieronder een toelichting op de grootste afwijkingen.

<u>Hogere uitgaven Jeugdzorg</u>

De uitgaven voor jeugdhulp zijn gestegen. De oorzaak zit in de specifieke uitgaven voor ingezette zware zorg.

Ramen WAZO uitkeringen
De uitkering van het UWV als tegemoetkoming voor het doorbetalen van loonkosten tijdens het verlof van werknemers rondom de komst van een kind. Deze bate is structureel van aard, al kan de hoogte variëren afhankelijk van het aantal zwangerschappen.

Ramen uitkering Beschermd Wonen
Jaarlijks ontvangt de gemeente een uitkering van de centrumgemeente voor Beschermd wonen. De uitkering is afhankelijk van het resultaat dat wordt gerealiseerd door de centrumgemeente die uitvoering geeft aan Beschermd wonen. In de afgelopen jaren is een gemiddelde uitkering ontvangen van € 338.000. Als gevolg van de nieuwe inkoop verwachten we voor 2027 en verder een lagere inkomst.

Hogere uitgaven bijstandsuitkeringen
De bijstandsuitgaven zijn hoger dan geraamd. De stijging is voornamelijk het gevolg van hogere kosten voor Loonkostensubsidie. De hogere kosten worden veroorzaak door een stijging in het aantal inwoners dat de subsidie ontvangt en een stijging in de gemiddelde subsidie per persoon.

Bijstelling OZB 2026
Op basis van de laatste prognoses ontvangt de gemeente in 2026 minder OZB voor niet-woningen dan begroot. Het verschil wordt veroorzaakt doordat er in de begroting geen rekening is gehouden met de heffingsvrijstellingen cf. artikel 220d van de Gemeentewet. Middels deze structurele aanpassing is deze omissie verholpen.

Doorschuiven sloopkosten Teeling
De voormalige diervoederfabriek van Teeling Petfood wordt naar verwachting gesloopt in 2028. De bijbehorende kosten worden doorgeschoven.

Doorschuiven Leges inkomsten MFC Feanwâlden
De aanvraag van de bouwvergunning van het MFC Feanwâlden staat gepland in 2028. De bijbehorende legesopbrengsten voor de gemeente worden doorgeschoven. Overigens zijn dezelfde leges ook opgenomen in de bouwkosten van het MFC Feanwâlden, het betreft zowel een bate als een last voor de gemeente.

Mutaties begroting 2027
Bijstelling Algemene uitkering
Na het publiceren van de meicirculaire door het ministerie van Binnenlandse zaken en en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn er fouten geconstateerd in de gepubliceerde circulaire op 29 mei 2026 . Een aantal weken na de initiële publicatie heeft BZK een herziening gepubliceerd, de impact van deze herziening is verwerkt middels de begroting 2027.

Bijstellen afvalstoffenheffing
Voor de afvalstoffenheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Als gevolg van stijgende kosten stijgt ook de afvalstoffenheffing.

Bijstellen leges
De legesinkomsten zijn naar boven bijgesteld voor 2027 en verder. Voornaamste oorzaak voor de stijging is de aanpassing van de kosten voor bouwvergunningen in hoofdstuk 2. De kostendekkendheid van de leges stijgt van 71% naar 82%. Doelstelling is om in komende jaren te stijgen naar volledige kostendekkendheid.

Bijstelling rioolheffing

Voor de rioolheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Als gevolg van stijgende kosten stijgt ook de rioolheffing. Daarnaast is in het Water- en rioleringsprogramma vastgesteld om de tarieven de komende jaren geleidelijk te verhogen om een acute- en omvangrijke stijging in de toekomst te vermijden.

Mutatie voorziening rioolheffing

In het vastgestelde Water- en Rioleringsprogramma is opgenomen om de rioolheffing geleidelijk te verhogen. Als gevolg wordt er in komende jaren een kleiner aandeel van de kosten gedekt vanuit de voorziening rioolheffing.

Bijstelling OZB

Uitgangspunt voor de OZB is een stijging van de inkomsten gelijk aan de inflatie (hicp).

Bijstelling financieringslasten

Als gevolg van lagere resultaten blijft er minder geld in kas en moet er meer worden gefinancierd met lang vreemd vermogen. Het aantrekken van lang vreemd vermogen brengt hogere financieringslasten met zich mee. We zien deze hogere financieringslasten met name terug in de latere begrotingsjaren.

0.4 Structurele positie

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige structurele begrotingssaldi zoals deze in de Begroting 2027 zijn opgenomen. Het structurele begrotingssaldo is het begrotingssaldo, zoals getoond onder *0.2 Meerjarige begroting*, minus de incidentele baten en lasten. De structurele begroting dient, conform de gemeentewet, structureel en reëel in evenwicht te zijn. Zoals ook blijkt uit onderstaande tabel is de begroting van de Gemeente Dantumadiel structureel in evenwicht. Dat wil zeggen dat het structurele begrotingsresultaat in alle jaarschijven een positief saldo vertoont.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027 - Structureel	Raming 2028 - Structureel	Raming 2029 - Structureel	Raming 2030 - Structureel
Baten	78.035	74.702	75.596	76.586
Lasten	-77.946	-76.049	-77.302	-77.040
Saldo baten en lasten	**89**	**-1.348**	**-1.706**	**-454**
Onttrekkingen	96	96	139	139
Stortingen	-11	-11	-11	-11
Saldo onttrekkingen en stortingen	**85**	**85**	**128**	**128**
Resultaat	**174**	**-1.262**	**-1.579**	**-326**

0.5 Ontwikkeling Algemene reserve

De Algemene reserve is onderdeel van het eigen vermogen van een gemeente. Dit eigen vermogen is het saldo van de bezittingen en de schulden op de gemeentelijke balans. De Algemene reserve is de buffer voor het opvangen van risico's en tegenvallers. In onderstaande tabel is het verloop van de Algemene reserve weergegeven. Hierbij is de stand van de Algemene reserve per 1 januari 2026 als uitgangssituatie genomen en is rekening gehouden met de geraamde toevoegingen en onttrekkingen. Zodoende ontstaat er een beeld van de ontwikkeling van de Algemene reserve door de jaren. In de bijlagen is een uitsplitsing gemaakt van de vermeerderingen en verminderingen in de Algemene reserve.

De verwachte stand van de Algemene reserve eind 2030 is afgerond € 6 miljoen lager dan de verwachting in de Perspectiefnota. Het verschil is voornamelijk een gevolg van mutaties in de begrotingsresultaten 2026 tot en met 2029 ten opzichte van de Perspectiefnota.

Voor de beoordeling van de financiële positie hanteert de gemeente Dantumadiel het uitgangspunt dat de minimale omvang van de Algemene reserve aan het einde van het begrotingsjaar minimaal de benodigde weerstandcapaciteit moet bevatten conform de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen. Is de stand van de Algemene reserve aan het einde van het begrotingsjaar onvoldoende dan kijken we naar de stand van de Algemene reserve aan het einde van de alle gepresenteerde begrotingsjaren. De stand van de Algemene reserve is zowel eind 2027 als eind 2030 lager dan het vereiste weerstandsvermogen uit de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing leest u meer over de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente Dantumadiel.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Beginstand	**15.095**	**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**
Onttrekkingen	-6.452	-3.037	-819	-266	-266
Toevoegingen	301	165	165	251	251
Resultaatbestemming (J-1)	3.184	-1.512	-744	-1.198	-1.670
Eindstand	**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**	**3.452**

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

1.1 Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder: A. Haga, R. Kempenaar

Dit programma gaat over de gemeente zelf: hoe inwoners en ondernemers onze dienstverlening ervaren, wat voor werkgever wij zijn, hoe veilig onze dorpen zijn, hoe inwoners kunnen meedenken, welke positie wij innemen in de regio, bij het Rijk en in Europa, en hoe gezond onze financiën zijn.

De komende vier jaar stellen we een visie op dienstverlening op, herijken we onze servicenormen en bieden we voor elk veelvoorkomend product een webformulier aan. We investeren in een strategische personeelsplanning en in een leer- en ontwikkelaanbod dat past bij wat moderne dienstverlening vraagt. We werken aan bewustwording over ondermijning, actualiseren het drugsbeleid, geven voorlichting over cybercrime en richten herkenbare noodsteunpunten in. We stellen heldere kaders voor burgerparticipatie vast en een strategie voor onze regionale, nationale en Europese samenwerking. De basis daaronder is een sluitende meerjarenbegroting en een financiële positie die tegenvallers kan opvangen.

1.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer
101.1 Inwoners en ondernemers krijgen dienstverlening van goede kwaliteit, digitaal waar het kan en aan het loket waar dat nodig is. *Wie iets nodig heeft van de gemeente, moet dat snel en begrijpelijk kunnen regelen. Het fysieke loket in het gemeentehuis blijft open. Digitaal breiden we uit: voor elk veelvoorkomend product komt een webformulier. We voldoen aan de wettelijke eisen voor digitale toegankelijkheid en voor elektronisch verkeer met de overheid.*
101.1.1 We stellen een visie op dienstverlening op en herijken onze servicenormen.
101.1.2 We bieden voor elk veelvoorkomend product een webformulier aan, voldoen aan de actuele eisen van de WMEBV en borgen de wettelijke normen voor digitale toegankelijkheid.
Dantumadiel blijft een aantrekkelijke werkgever die talent aantrekt, ontwikkelt en behoudt, met voldoende kennis en continuïteit in de organisatie. Medewerkers beschikken over de klantgerichte, communicatieve en digitale vaardigheden die moderne dienstverlening dichtbij inwoners vraagt, nemen verantwoordelijkheid en werken vanuit vertrouwen.
101.2 Dantumadiel is een aantrekkelijke werkgever met deskundige medewerkers die de kennis en vaardigheden hebben voor hedendaagse, toegankelijke dienstverlening.
101.2.1 We ontwikkelen een strategische personeelsplanning, borgen vakkennis en sleutelfuncties bij vertrek en bieden een leer- en ontwikkelaanbod dat aansluit bij wat moderne dienstverlening vraagt.
102.1 Bestuurders, medewerkers, inwoners en ondernemers herkennen signalen van ondermijnende criminaliteit en weten hoe zij daarop kunnen handelen. *Ondermijning gedijt waar niemand het ziet. We vergroten daarom de bestuurlijke, ambtelijke en maatschappelijke weerbaarheid. Raads- en collegeleden kennen de risico's, medewerkers herkennen signalen en weten hoe zij die melden, en inwoners en ondernemers weten waar zij verdachte situaties veilig kwijt kunnen. Zo dragen we samen bij aan een veilige en integere leef- en werkomgeving.*
102.1.1 We werken jaarlijks aan bewustwording over ondermijning, met een sessie voor raad en college, een training voor medewerkers en de campagne Wat soesto, waarin we jaarlijks een thema uitlichten.
102.1.2 We voeren jaarlijks een integrale bedrijvencontrole uit en zijn zichtbaar en benaderbaar aanwezig in de wijk, zodat we signalen vroegtijdig ophalen.
102.1.3 We actualiseren het drugsbeleid op grond van artikel 13b van de Opiumwet.
102.2 Jongeren glijden niet af naar criminaliteit en groeien niet door naar de georganiseerde criminaliteit. *Jongeren zijn kwetsbaar voor groepsdruk, ronseling en criminele beïnvloeding, online net zo goed als op straat. We versterken hun weerbaarheid, samen met de scholen en het sociaal domein.*
102.2.1 We versterken de weerbaarheid van jongeren tegen groepsdruk, ronseling en criminele beïnvloeding, online en op straat, samen met de scholen en het sociaal domein.
102.3 Inwoners, ondernemers en de gemeente maken veilig gebruik van technologie en zijn beter beschermd tegen digitale criminaliteit.

Digitale criminaliteit raakt iedereen, maar niet iedereen even hard; we besteden bijzondere aandacht aan kwetsbare groepen. Daarnaast zorgen we dat onze eigen informatiebeveiliging op orde is en dat we voorbereid zijn op een cybercrisis en op online aangejaagde ordeverstoringen.

102.3.1 We geven jaarlijks voorlichting over cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit, afwisselend voor ouderen en voor het mkb, en dragen de landelijke campagne Echt niet vandaag uit met een lokale campagne.

102.3.2 We implementeren het plan voor Business Continuity Management, oefenen jaarlijks met cyberincidenten en trainen het bestuur eens per vier jaar in informatiebeveiliging.

102.4 Dantumadiel is voorbereid en weerbaar bij noodsituaties en crises.

Bij een crisis telt de eerste periode het zwaarst. We versterken de zelfredzaamheid van inwoners, helpen de samenleving elkaar te ondersteunen en zorgen voor herkenbare noodsteunpunten waar mensen terechtkunnen als de reguliere voorzieningen of de communicatie beperkt beschikbaar zijn. Zo beperken we de gevolgen van een crisis zoveel mogelijk.

102.4.1 We geven voorlichting over crisisvoorbereiding en zelfredzaamheid, over wat inwoners in huis kunnen hebben voor de eerste 72 uur en over NL-Alert en de andere informatiekanalen.

102.4.2 We richten herkenbare noodsteunpunten in: we bepalen geschikte locaties, leggen de basisvoorzieningen en de afspraken over inzet en bereikbaarheid vast, maken ze bekend en testen regelmatig of ze inzetbaar zijn.

103.1 Heldere kaders voor burgerparticipatie

Inwoners weten hoe zij kunnen meedenken over hun leefomgeving en wat er met hun inbreng gebeurt.

103.1.1 We stellen heldere kaders voor burgerparticipatie vast en brengen de lopende activiteiten en projecten daaronder.

103.2 Dantumadiel heeft een sterke positie in de regio, bij het Rijk en in Europa en benut die voor de opgaven van de gemeente.

Als kleine gemeente halen we kennis, geld en slagkracht uit samenwerking. We kiezen bewust waar we aan tafel zitten en met welke boodschap. Waar een eigen aanpak beter past bij onze schaal, kiezen we daarvoor.

103.2.1 We stellen een strategie vast voor onze regionale, nationale en Europese samenwerking, met onze prioritaire onderwerpen en de keuze waar we wel en niet aan tafel zitten.

103.2.2 We voeren ons aandeel in de Regio Deal Noordoost-Fryslân II uit, nemen deel aan de regionale samenwerking in Noordoost-Fryslân en aan het NPVR Noard-Fryslân, en leggen daarover jaarlijks verantwoording af.

104.1 De gemeente heeft een sluitende meerjarenbegroting en een financiële positie die tegenvallers kan opvangen.

104.1.1 We actualiseren het afschrijvingsbeleid.

104.1.2 We actualiseren de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

1.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Dienstverlening
Programmaplan Opbouw Dantumadiel 2024
Visie ‘Dantumadiel krijgt het voor elkaar’
Veilige woon en leefomgeving
Veiligheidsagenda 2024-2027
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland 2024 – 2027 (Politie)
Fries Regionaal crisisplan
Deelplan bevolkingszorg
Deelplan crisiscommunicatie
Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân 2024
Samenwerkingsovereenkomst Zorg en Veiligheidshuis 2019 e.v.
Meerjarenplan Zorg en Veiligheidshuis Fryslân 2024-2028
De Friese Norm 2022
Subsidieregeling initiatieven jaarwisseling Dantumadiel
Nadere regels carbidschieten Dantumadiel
Beleidsregels bestuurlijke handhaving drugscriminaliteit gemeente Dantumadiel
Beleidsregel coffeeshops gemeente Dantumadiel
Beleidsregels Wet aanpak woonoverlast gemeente Dantumadiel 2024
Notitie Ondermijning - Klaar voor de strijd
Krachtig en eigentijds bestuur
Raadsakkoord 2022-2026
Coalitieakkoord 2025 - 2026 Nij bestjoer, no foarut!
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Gezond financieel beleid voor de lange termijn
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

1.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.
K80	De K80 zet in op lobby voor kleine gemeenten en kennisdeling.
RIEC	Biedt ondersteuning in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit.
Veiligheidshuis Fryslân	Biedt persoonsgerichte aanpak van domein-overstijgende en complexe zorg- en veiligheidsproblemen.

1.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2026	9,2	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2026	9,2	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2026	1.128	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2026	4,06	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal verwijzingen	2026	3	10
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2026	0,4	2,1
Geweldsmisdrijven	Aantal per 10.000 inwoners	2026	3,7	10,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 10.000 inwoners	2026	2,08	3,14
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2026	2,0	4,0

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen gegevens
Externe inhuur		Eigen begroting
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per jaar van jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen. Deze jongeren worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 10.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.	CBS

1.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
102 Dienstverlening	451
103 Veiligheid	49
Totaal Baten	**500**
Lasten	
101 Bestuur	-1.768
102 Dienstverlening	-603
103 Veiligheid	-2.378
Totaal Lasten	**-4.749**
Saldo baten en lasten	**-4.250**
Resultaat	**-4.250**

Programma 2: Mienskip

2.1 Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder: T. Heeringa

Mienskip gaat over wat mensen samen doen en over de plekken en de taal die dat dragen: het verenigingsleven, de dorpen, de schoolgebouwen, het Frysk en de streektaal, en het onderwijs dichtbij.

De komende vier jaar houden we sport en cultuur toegankelijk voor kinderen die opgroeien in armoede en zetten we in op dorpsontwikkeling op basis van de dorpsbiografieën, met aandacht voor de vrijwilligers die dat mogelijk maken. We maken een scenariokeuze voor het Sportpark Damwâld en verkennen samen met V.I.O.D. Driezum de verlichting op de sportvelden. We bereiden de nieuwbouw van de basisscholen en de Nije Warf in Wâlterswâld voor. En we stellen begin 2027 een taalbeleid vast, zodat het Frysk en de streektaal zichtbaar worden in onze dienstverlening en communicatie en worden doorgegeven via de peuteropvang en het onderwijs.

2.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 2: Mienskip
201.1 Onze dorpen zijn vitaal en het verenigingsleven is sterk. *Het rijke verenigingsleven is een van de grootste krachten van Dantumadiel. Sportverenigingen, muziekverenigingen, culturele organisaties en vele andere vrijwilligersorganisaties zorgen voor ontmoeting, ontwikkeling en verbondenheid. We ondersteunen deze organisaties actief en zorgen ervoor dat deelname laagdrempelig en betaalbaar blijft, in het bijzonder voor onze jeugd. We willen de onmisbare vrijwilligers de ruimte geven en belemmeringen voor hen tot een minimum beperken.*
201.1.1 We willen sport en cultuur toegankelijk houden voor kinderen die opgroeien in armoede. Daarom zetten wij in op een nieuwe overeenkomst met een partij die de kosten voor sport of cultuur voor deze kinderen vergoedt.
201.1.2 We zetten in op dorpsontwikkeling op basis van de dorpsinitiatieven die voortkomen uit de dorpsbiografieën, monitoren de inzet van de dorpsbudgetten en onderzoeken wat we kunnen toevoegen om vrijwilligers in hun kracht te zetten.
201.1.3 We maken een scenariokeuze voor het Sportpark Damwâld.
201.1.4 We verkennen samen met V.I.O.D. Driezum de mogelijkheden voor het verbeteren van de verlichting op de sportvelden.
202.1 Onze schoolgebouwen zijn van goede kwaliteit, duurzaam en passend bij het aantal leerlingen. *We pakken nadrukkelijk de regie op de planmatige vernieuwing en verduurzaming van onze schoolgebouwen die aan onderhoud toe zijn. Zo zorgen we lokaal voor kwalitatieve huisvesting waar onze jeugd zich optimaal kan ontwikkelen.*
202.1.1 We onderzoeken de mogelijkheden en treffen de voorbereidingen voor de nieuwbouw van de basisscholen en de Nije Warf in Wâlterswâld. In de Perspectiefnota van voorjaar 2028 nemen we een voorbereidingskrediet op.
203.1 Wy fuortsterkje de posysje fan it Frysk en de streektaal yn de gemeentlike tsjinstferliening en de publike kommunikaasje as part fan ús identiteit, kultuer en mienskip, troch it gebrûk, de sichtberens en de oerdracht fan de taal te befoarderjen. *It aktyf befoarderjen en stimulearjen fan de Fryske taal en streektaal yn ús mienskip. Neist it Frysk wurdt de streektaal eksplisyt neamd: de BFTK en oare provinsjale kommunikaasje oer taalbelied dogge dat struktureel, en Dantumadiel hat in streektaalgroep mei trije oare gemeenten dêr't it Westereender in serieuze rol yn kriget.*
203.1.1 Wy stelle begjin 2027 it Taalbelied gemeente Dantumadiel fêst en jouwe útfiering oan de dêryn opnommen aktiviteiten.
203.1.2 Wy fergrutsje it sichtbere gebrûk fan it Frysk en de streektaal yn de gemeentlike tsjinstferliening en de publike kommunikaasje, mei each foar de útfierberens en it kommunikaasjedoel.
203.1.3 Wy fuortsterkje de rol fan it Frysk yn de pjutte-opfang en it ûnderwiis, ûnder oaren fia de nije feroardering pjutte-opfang en VVE en de gearwurking yn de LEA.
203.2 Kinderen in Dantumadiel krijgen goed onderwijs, dichtbij en verbonden met het dorp.

We hechten grote waarde aan een sterk, hoogwaardig en toegankelijk onderwijsaanbod voor onze jeugd. We willen dat scholen in onze dorpen hun eigen identiteit kunnen behouden en dat het onderwijs nauw verbonden blijft met onze lokale gemeenschap, historie en de Friese taal.

203.2.1 We werken met de peuteropvang, de scholen en de GGD aan een doorgaande lijn van peuterschool naar basisonderwijs, aan een groter bereik van VVE en aan ouderbetrokkenheid en professionalisering van medewerkers.

2.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Sociale verbondenheid
Dorpenbudget (subsidieregeling)
Voorzieningenniveau
Startnotitie integraal beleid sociaal domein 2025
Notitie integraal beleid sociaal domein (i.o.)
Startnotitie transformatiemiddelen hervormingsagenda jeugd 2025
Plan van aanpak Transformatie / Hervormingsagenda jeugd (i.o.)
Aanvalsplan laaggeletterdheid Dantumadiel (t/m 2025)

2.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

2.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2024	54,5	42,5

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM, GGD'en)

2.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
201 Voorzieningen	0
202 Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	176
203 Sport	0
204 Cultuur	0
Totaal Baten	**176**
Lasten	
201 Voorzieningen	-150
202 Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	-2.842
203 Sport	-71
204 Cultuur	-904
Totaal Lasten	**-3.968**
Saldo baten en lasten	**-3.792**
Onttrekkingen	
290 Mutaties reserves programma 2	1.150
Totaal Onttrekkingen	**1.150**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**1.150**
Resultaat	**-2.642**

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

3.1 Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder: R. Kempenaar, K. Wielstra, T. Heeringa

Dit programma gaat over de zorg en ondersteuning waarop inwoners kunnen rekenen, over de bestaanszekerheid die daaronder ligt, en over de bijdrage die wij leveren aan de opvangopgave.

De komende vier jaar zetten we in op korte en lokale routes met de huisarts en lokale partijen, ontwikkelen we Kansrijke Start en de ouderschapsondersteuning verder en zetten we een digitale jongerenwerker in. We stellen een uitvoeringsprogramma Jeugd op waarin we de Hervormingsagenda Jeugd vertalen naar maatregelen, en sturen op data en preventie, zodat de zorg beschikbaar blijft voor wie die nodig heeft. We bieden mantelzorgondersteuning en onderzoeken of het aanbod aansluit bij wat mantelzorgers nodig hebben. We signaleren geldzorgen vroeg, begeleiden inwoners naar werk of een leerwerktraject, en stellen een ontwikkelkader vast voor de opvang van ontheemden in Damwâld en De Westereen.

3.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 3: Soarch en Wolwêzen
301.1 Inwoners krijgen zorg en ondersteuning dichtbij, via korte lijnen en eenvoudige aanvragen.
We streven naar een betrouwbaar, laagdrempelig en lokaal georganiseerd zorgstelsel. Onze ambitie is om de toegang tot zorg en ondersteuning aan te bieden via korte lijnen en eenvoudige aanvraagprocedures.
301.1.1 We zetten in op korte en lokale routes met de huisarts en lokale partijen, onder meer door Welzijn op Recept en het verkennend gesprek door te ontwikkelen, en sluiten aan bij Friza.
301.1.2 We ontwikkelen Kansrijke Start en de ouderschapsondersteuning verder.
301.1.3 We zetten een digitale jongerenwerker in.
301.2 De uitgaven in het sociaal domein zijn beheersbaar en de zorg blijft beschikbaar voor wie die nodig heeft.
In lijn met de Hervormingsagenda Jeugd sturen we op kwaliteit, effectiviteit en passende inzet van hulp. We streven naar een financieel robuust en houdbaar sociaal domein, waarbij middelen effectief en doelmatig worden ingezet.
301.2.1 We stellen een uitvoeringsprogramma Jeugd op en voeren dat uit, waarin we de Hervormingsagenda Jeugd vertalen naar maatregelen en sturen op data en preventie om doorstroom naar dure zorg te voorkomen.
301.3 Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd en raken niet overbelast.
We geloven sterk in de eigen kracht van de gemeenschap en de zorg voor elkaar. We zetten ons in voor het structureel erkennen, faciliteren en ontlasten van onze mantelzorgers. Zij vormen het onmisbare cement van onze samenleving.
301.3.1 We bieden mantelzorgondersteuning, met individuele begeleiding, mantelzorginlopen, groepsgesprekken en themabijeenkomsten.
301.3.2 We onderzoeken in 2027 aan welke activiteiten mantelzorgers behoefte hebben en of het huidige aanbod daarop aansluit.
302.1 Inwoners hebben bestaanszekerheid en problemen worden vroeg gesignaleerd.
We willen voorkomen dat inwoners in armoede raken en problemen zich opstapelen. Daarom zetten we in op vroegtijdige signalering van problemen, optimaal gebruik van rijksmiddelen en goede algemene voorzieningen. Hiermee willen we bijdragen aan een stabiele basis en toekomstperspectief voor al onze inwoners en gezinnen.
302.1.1 We bieden het Jeugdfonds gezamenlijk aan via de Voorzieningenwijzer, monitoren de vraag om de doorontwikkeling naar behoefte te concretiseren en vergroten het bereik.
302.1.2 We zetten in op vroegsignalering, onder meer voor jongeren die achttien worden, samen met buurgemeenten en het onderwijs, en zetten SchuldHulpMaatje in om het sociale netwerk van inwoners te versterken.
302.1.3 We werken een plan van aanpak uit voor het project Weerbare samenleving en voor een voedselpakket voor inwoners die minder zelfredzaam zijn.
302.2 Inwoners die kunnen werken, doen mee: in werk, in een leerwerktraject of in de samenleving.
We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen naar vermogen kan meedoen en niemand langs de zijlijn staat. Ons doel is om inwoners actief, duurzaam en met maatwerk te begeleiden naar passend werk, een leerwerktraject of maatschappelijke participatie.

302.2.1 We zetten in op loopbaanadvisering, jobcoaching, re-integratie en activering, en gebruiken ondersteuningsmomenten met de Voorzieningenwijzer om naast rechtmatigheid ook de ondersteuningsbehoefte in beeld te brengen.

302.2.2 We versterken de positie van Dokwurk en voeren de intake voor de Participatiewet gezamenlijk uit, met de inkomensconsulent en de werkcoach gelijktijdig op locatie.

302.2.3 We versterken de basisvaardigheden van bijstandsgerechtigden en geven de aanpak van laaggeletterdheid daarin een plek.

303.1 Dantumadiel levert een passende bijdrage aan de opvangopgave, afgestemd op de schaal van onze gemeente.

Wij staan voor een realistische en uitvoerbare aanpak, waarbij de belangen van inwoners, leefbaarheid, veiligheid en maatschappelijke draagkracht centraal staan. Mocht het tot een interbestuurlijke opdracht komen in de vorm van een verdeelbesluit, dan zoeken wij actief de samenwerking met het Rijk, de provincie, het COA en andere gemeenten. Binnen de geldende wettelijke kaders blijven wij in gesprek over een passende bijdrage van Dantumadiel aan de opvangopgave. Daarbij zetten wij in op maatwerk, lokale regie en oplossingen die passen bij de schaal en mogelijkheden van onze gemeente.

303.1.1 We realiseren de amv-locatie in Damwâld.

303.1.2 We nemen actief deel aan interbestuurlijke overlegstructuren in het kader van de spreidingswet en de Oekraïneopvang.

303.1.3 We stellen een ontwikkelkader vast voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne in Damwâld en De Westereen.

3.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Langer leven in goede gezondheid
Gemeentelijk Gezondheidsbeleid 2021-2025
Meer maatschappelijke participatie
Beleids- en nadere regels; en verordeningen op terrein van Participatiewet, Jeugdzorg , Wmo, Wet inburgering, Schuldhulpverlening worden op dit moment geactualiseerd
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Startnotitie integraal beleid sociaal domein 2025
Notitie integraal beleid sociaal domein (i.o.)
Startnotitie transformatiemiddelen hervormingsagenda jeugd 2025
Plan van aanpak Transformatie / Hervormingsagenda jeugd (i.o.)
Gunstiger opvoedklimaat
Beleids- en nadere regels; en verordeningen op terrein van Participatiewet, Jeugdzorg , Wmo, Wet inburgering, Schuldhulpverlening worden op dit moment geactualiseerd

3.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Dokwurk	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschap-pelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

3.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	9,9	7,4
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	19	28
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2025	1,4	2,3
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2025	480,7	858,8
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2023	1,00	1,00
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2024	5,00	6,00
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2025	72,4	73,2
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2024	2,00	2,00
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2025	271,7	281,2
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2025	245,1	217,8
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	12,6	13,70
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	1,4	1,0
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2025		0,40

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2025	810	720

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.	DUO
Relatief verzuim	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".	Ingrado
Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.	CBS

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.	GMSD

3.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
301 WMO (maatschappelijke participatie)	2.462
302 Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	80
303 Inkomensondersteuning	9.309
304 Participatie	0
305 Jeugdwet	0
306 Gezondheid	0
307 Welzijnswerk	480
308 Onderwijs (kinderopvang / vve)	89
Totaal Baten	**12.421**
Lasten	
301 WMO (maatschappelijke participatie)	-9.815
302 Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	-620
303 Inkomensondersteuning	-12.139
304 Participatie	-7.667
305 Jeugdwet	-11.248
306 Gezondheid	-1.254
307 Welzijnswerk	-1.219
308 Onderwijs (kinderopvang / vve)	-1.058
Totaal Lasten	**-45.020**
Saldo baten en lasten	**-32.599**
Onttrekkingen	
390 Mutaties reserves programma 3	243
Totaal Onttrekkingen	**243**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**243**
Resultaat	**-32.356**

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

4.1 Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder: R. Kempenaar

Dit programma gaat over de economie van Dantumadiel: de ondernemers, de ruimte voor bedrijven, recreatie en toerisme, en de landbouw.

De komende vier jaar stellen we het Omgevingsprogramma Economie 2027-2031 vast en voeren we dat uit, met daarin de aanbevelingen uit het behoefteonderzoek onder ondernemers. We spelen in op de ruimtebehoefte van bedrijven, ontwikkelen de bedrijventerreinen planmatig en verduurzamen de bestaande werklocaties. Recreatie en toerisme krijgen een plek in de omgevingsvisie, die we uitwerken in een Omgevingsprogramma Recreatie en Toerisme, en we verbeteren wandel-, fiets- en vaarverbindingen. De landbouw betrekken we bij ruimtelijke ontwikkelingen, we faciliteren ondernemers die investeren in verduurzaming en nieuwe verdienmodellen, en we stimuleren agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

4.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje
401.1 Dantumadiel heeft een vitale lokale economie met sterke werkgelegenheid.
Dantumadiel biedt ondernemers ruimte om te ondernemen, te groeien en bij te dragen aan banen en leefbaarheid in de dorpen. Daarbij gaat het onder andere om een goed ondernemers- en vestigingsklimaat, ruimte voor lokaal ondernemerschap, behoud en groei van bedrijvigheid, een sterke positie van het MKB, en goede gemeentelijke dienstverlening en samenwerking met ondernemers.
401.1.1 We stellen het Omgevingsprogramma Economie 2027-2031 met de bijbehorende uitvoeringsagenda vast en voeren dit uit, en nemen daarin de aanbevelingen uit het behoefteonderzoek onder ondernemers mee.
401.2 Bedrijven hebben in Dantumadiel voldoende en passende ruimte om zich te vestigen en te groeien.
Dantumadiel zorgt voor voldoende en kwalitatief passende ruimte voor bedrijven om zich te vestigen en te groeien. Daarbij gaat het om bestaande en nieuwe bedrijventerreinen, planmatige ontwikkeling van werklocaties, zorgvuldig ruimtegebruik, verduurzaming van werklocaties, en een goede balans tussen economische ontwikkeling, landschap en leefomgeving.
401.2.1 We spelen in op de ruimtebehoefte van bedrijven, werken aan de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen en ontwikkelen die planmatig, conform het Convenant Bedrijventerreinen Noordoost Fryslân.
401.2.2 We verduurzamen de bestaande werklocaties.
402.1 Recreatie en toerisme ontwikkelen zich in balans met de schaal, identiteit en draagkracht van de dorpen en het landschap.
Dantumadiel benut de economische meerwaarde van recreatie en toerisme, waarbij ontwikkelingen passen bij de schaal, identiteit en draagkracht van de dorpen en het landschap. Een lokaal beleidskader maakt het mogelijk nieuwe toeristische initiatieven eenduidig te beoordelen en actief te ondersteunen.
402.1.1 We geven recreatie en toerisme een plek in de omgevingsvisie en werken dit uit in een Omgevingsprogramma Recreatie en Toerisme, dat het kader vormt om nieuwe initiatieven eenduidig te beoordelen en te ondersteunen.
402.1.2 We verbeteren en ontwikkelen wandel-, fiets- en vaarverbindingen die bijdragen aan de beleefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de gemeente.
403.1 Een toekomstbestendige landbouwsector die bijdraagt aan de economie, het landschap en een vitaal platteland.
De landbouw is een volwaardig onderdeel van de economie, werkgelegenheid, leefbaarheid en het landschap van Dantumadiel. Agrarische ondernemers krijgen ruimte om te ondernemen en hun bedrijven toekomstbestendig te ontwikkelen. De landbouw wordt erkend als drager en beheerder van het landelijk gebied, waar landbouw, wonen, natuur en andere functies in goede samenhang naast elkaar bestaan.
403.1.1 We betrekken de landbouw bij gemeentelijke beleids- en ruimtelijke ontwikkelingen, voeren jaarlijks overleg met de sector en organiseren ontmoeting en kennisuitwisseling met inwoners en andere gebruikers van het buitengebied.

403.1.2 We faciliteren agrarische ondernemers die investeren in nieuwe verdienmodellen, efficiëntere technieken, verduurzaming en multifunctionele landbouw, en stimuleren korte voedselketens en lokale producten.

403.1.3 We stimuleren agrarisch natuur- en landschapsbeheer en initiatieven die bijdragen aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid, en verkennen een gebiedsgerichte aanpak voor bodem en water.

4.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân 2022-2035
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Verbeteren detailhandel en structuur
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
ANNO pakt troch ANNO 3 2022-2025 samenwerkingsagenda regio Noordoost Fryslân
Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid
Versnellingsagenda, Regiodeal Noordoost Fryslân
Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven
Beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028 provinsje Fryslân
Land waar je landt: eropuit in de regio Noordoost-Fryslân 2020-2030
Ontwerpbegroting 2027 & Meerjarenraming 2028-2030 De Marrekrite
Jaarplan 2027 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland

4.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een uniforme, toeristisch-recreatieve basisinfrastructuur op water en land in de provincie Fryslân te bewerkstelligen, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.
IJswegencentrale Oostergo	Het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.
Stichting RegioMarketing Toerisme	Stichting RegioMarketing en Toerisme (RMT) heeft als doel de regio Noordoost Friesland met al haar kwaliteiten op de kaart te zetten (marketing) en de gasten in het gebied van goede informatie te voorzien (gastheerschap).

4.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Functiemenging	%	2025	39,8	54,6
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2025	169.0	196,1

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.	LISA

4.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
401 Economie en werkgelegenheid	75
403 Recreatie en toerisme	0
Totaal Baten	**75**
Lasten	
401 Economie en werkgelegenheid	-399
403 Recreatie en toerisme	-181
Totaal Lasten	-580
Saldo baten en lasten	-505
Onttrekkingen	
490 Mutaties reserves programma 4	207
Totaal Onttrekkingen	**207**
Stortingen	
490 Mutaties reserves programma 4	-77
Totaal Stortingen	**-77**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**130**
Resultaat	**-375**

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

5.1 Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder: K. Wielstra, T. Bakker

Dit programma gaat over waar mensen wonen en over de omgeving waarin zij dat doen: de drie grote kernen, de woningbouw in de dorpen, de Omgevingswet, en de opgaven rond afval, energie en circulaire economie.

De komende vier jaar stellen we een ontwikkelstrategie op voor Damwâld Noard, maken we een gebiedsvisie voor De Westereen en zoeken we strategische kansen voor Feanwâlden. We stellen een ruimtelijk afwegingskader op en hebben in onze plannen aandacht voor zorggeschikte woningen, ouderenwoningen en starterswoningen. We stellen de omgevingsvisie vast en werken toe naar een definitief omgevingsplan. Op duurzaamheid zijn de doelen toetsbaar: zo weinig mogelijk restafval en 65 procent recycling in 2035, 70 procent duurzame opwek in 2030, en energiearmoede die in 2030 niet boven het landelijk gemiddelde ligt. Daarnaast versterken we de circulaire economie door lokale ketens te sluiten en circulaire vaardigheden in het onderwijs te verankeren.

5.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 5: Wenjen en Omjouwing
501.1 We ontwikkelen de drie grote kernen op basis van kansen en behoeften. *De drie grote kernen vervullen een belangrijke functie voor wonen, voorzieningen, werkgelegenheid en ontmoeting binnen de gemeente. We zetten in op een evenwichtige ontwikkeling van deze kernen, waarbij we aansluiten bij de specifieke kansen, opgaven en behoeften van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarbij besteden we aandacht aan woningbouw, bereikbaarheid, leefbaarheid, economische ontwikkeling, duurzaamheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. Door maatwerk per kern te leveren, versterken we hun rol als aantrekkelijke en toekomstbestendige woon- en leefomgeving.*
501.1.1 We stellen een ontwikkelstrategie op voor Damwâld Noard, het sportpark en de omgeving, en beginnen met de uitvoering daarvan.
501.1.2 We maken een gebiedsvisie voor De Westereen en omgeving waarmee we wonen, werken en mobiliteit in balans brengen. De visie geeft ruimte aan invulling van locaties als De Wiken, de Frosk en de omgeving van station De Westereen.
501.1.3 We zoeken naar strategische kansen voor het dorp Feanwâlden.
501.2 We bouwen woningen naar behoefte, passend bij de schaal, het karakter en de behoefte van elk afzonderlijk dorp. *Onze dorpen vormen het hart van de mienskip en hebben ieder een eigen identiteit. Bij nieuwe woningbouw sluiten we aan bij de lokale behoefte en bij de omvang en het karakter van het dorp. We streven naar een goede balans tussen groei en behoud van de bestaande kwaliteiten, en werken tegelijk aan het verkleinen van het gat tussen vraag en aanbod, met oog voor de wensen van doel- en aandachtsgroepen.*
501.2.1 We stellen een ruimtelijk afwegingskader op voor ontwikkelingen in het buitengebied en aan de randen van dorpen.
501.2.2 We stellen de regionale Visie Wonen met Welzijn en Zorg vast en werken die uit in een uitvoeringsplan.
501.2.3 We hebben in onze plannen aandacht voor zorggeschikte woningen, ouderenwoningen en starterswoningen, en zetten waar mogelijk in op doorstroming van ouderen naar een passende woning.
502.1 We blijven werken aan de implementatie van de Omgevingswet. *De Omgevingswet vraagt om een andere manier van werken waarbij integraal denken, samenwerking en participatie centraal staan. We zetten vervolgstappen als het gaat om processen, systemen en werkwijzen om met de Omgevingswet beter in te kunnen spelen op de maatschappelijke behoeften. Het actualiseren van de omgevingsvisie en de transitie naar een definitief omgevingsplan zijn de grootste opgaves.*
502.1.1 We actualiseren en digitaliseren de ontwerp-omgevingsvisie, stellen die vast en werken die onder andere uit in een programma buitengebied met aandacht voor karakteristieke landschapselementen.
502.1.2 We zetten het tijdelijk deel omgevingsplan (bestemmingsplannen, verordening, bruidsschat) om naar een definitief omgevingsplan met een doorlooptijd tot 2032.

502.1.3 We stellen participatiebeleid op voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

503.1 Streven naar zo weinig mogelijk restafval per inwoner en 65 procent van het huishoudelijk afval recyclen in 2035.

Afval is grondstof. Wij willen zo min mogelijk restafval en zo veel mogelijk hergebruik. Dat doen we samen met inwoners, scholen en Omrin, en via de milieustraat.

503.1.1 We ontwikkelen de bron- en nascheiding verder volgens de 10R-ladder, analyseren op de milieustraat waar meer afval kan worden voorkomen en gerecycled, en stimuleren inwoners met een campagne en voorlichting op scholen.

503.2 70 procent van de elektriciteit van de gehele gemeente wordt duurzaam opgewekt in 2030.

Wij willen een gezonde leefomgeving doorgeven aan de volgende generatie. Opwekking moet passen bij ons landschap. Een deel van de opwek organiseren we via energiehubs: lokale samenwerkingen waarin ondernemers en andere partijen samen energie opwekken, opslaan, omzetten en gebruiken, zodat het elektriciteitsnet efficiënter en duurzamer wordt benut.

503.2.1 We stellen in 2027 de duurzaamheidsagenda vast met daarin de energiemix, en werken met onderwijs, agrariërs, energiecoöperaties, bedrijfsleven en inwoners aan de energietransitie en het tegengaan van netcongestie via onder meer energiehubs.

503.3 De energiearmoede wordt zodanig verminderd dat deze in 2030 ten hoogste gelijk is aan het landelijk gemiddelde.

Een hoge energierekening is voor veel huishoudens een zorg. Wij helpen inwoners hun woning te verduurzamen en hun energiekosten te verlagen, met advies, subsidies en leningen. De aandacht gaat vooral naar huishoudens met een laag inkomen en een slecht geïsoleerde woning.

503.3.1 We ondersteunen inwoners met advies en energiecoaching via een digitaal en fysiek energieloket en met subsidies, leningen en regelingen, met extra aandacht voor lage inkomens en slecht geïsoleerde woningen.

503.3.2 We voeren het project Volkshuisvestingsfonds uit en bereiken daarmee minstens 75 procent van de doelgroep.

503.3.3 We stellen samen met de mienskip per dorp een uitvoeringsplan op bij het warmteprogramma, jaarlijks minimaal één.

503.4 We versterken de circulaire economie, in onze eigen bedrijfsvoering, in onze projecten en in lokale kringlopen.

Wij geven zelf het goede voorbeeld bij inkoop, aanbesteding en bedrijfsvoering. Bij alles wat we bouwen en aanleggen kijken we naar de milieukosten van materialen en naar hergebruik. Daarnaast helpen we organisaties om reststromen aan elkaar door te geven, en betrekken we het onderwijs zodat leerlingen de vaardigheden leren die de circulaire economie vraagt.

503.4.1 We verkennen een grondstoffenhub, sluiten lokale ketens door reststromen opnieuw als grondstof te benutten en verankeren circulaire vaardigheden in het onderwijs.

5.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Wonen
Woonvisie
Prestatieafspraken
KAW woonbehoefteonderzoek regio Noordoost-Fryslân 2025-2035
Woonopgave
Duurzaamheid
Friese energievisie
Transitievisie warmte
Beleidskader Zonne-energie
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Omgevingsvisie Dantumadiel

Beleidsdocumenten per onderwerp
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota
Omgevingsplan

5.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.
Friese Energietafel (FET)	De Fet is een samenwerkingsverband van de gemeenten in Fryslân dat zich inzet voor schone energie in Fryslân. Doelen zijn om expertise, capaciteit en kennis te kunnen bundelen, energievraagstukken gezamenlijk te kunnen aanpakken, meer grip en regie op samenhang in de uitvoering te krijgen en initiatieven te kunnen aanjagen en mogelijk maken.
Ovef	De Ovef is een organisatie t.b.v. de inkoop en het contractbeheer op het gebied van (groene) energie van de Friese overheden.
Omrin	Omrin is een afvalinzamelings- en verwerkersbedrijf van de Friese gemeenten.

5.5 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2024	196,00	148,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	2024	54,70	42,80
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2024	2,70	8,40
Demografische druk	%	2026	87,30	71,30

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron

Omvang huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	CBS

5.6 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
501 Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	675
502 Wonen	1.323
503 Milieu	1
508 Afvalbeleid en afval inzameling	2.791
Totaal Baten	**4.790**
Lasten	
501 Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	-883
502 Wonen	-1.943
503 Milieu	-1.563
508 Afvalbeleid en afval inzameling	-2.286
Totaal Lasten	**-6.675**
Saldo baten en lasten	**-1.885**
Onttrekkingen	
590 Mutaties reserves programma 5	405
Totaal Onttrekkingen	**405**
Stortingen	
590 Mutaties reserves programma 5	-178
Totaal Stortingen	**-178**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**226**
Resultaat	**-1.658**

Programma 6: Iepenbiere Romte

6.1 Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder: R. Kempenaar, K. Wielstra, Tieme Heeringa

Dit programma gaat over de ruimte die van iedereen is: de wegen en fietspaden, het groen, het water, de gebouwen en sportvoorzieningen, en de begraafplaatsen.

De komende vier jaar maken we een keuze voor het tracé van de ontsluiting van De Westereen en verbreden we fietspaden. We stellen een programma biodiversiteit op en passen extensief maaibeheer toe waar dat kan. Met een nieuw Water- en Rioleringsprogramma maken we de openbare ruimte en het buitengebied waterrobuust en klimaatbestendig, gericht op het beperken van de gevolgen van extreme neerslag en toenemende droogte. We renoveren de Sikkemahal in De Westereen, stellen een strategisch investeringsplan op voor het onderhoud en de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen, en realiseren het Multifunctioneel Centrum in Feanwâlden. En we evalueren het beheer van de begraafplaatsen.

6.2 Doelen

Overzicht doelen en activiteiten
Programma 6: Iepenbiere Romte
601.1 Wegen en fietspaden zijn veilig, goed onderhouden en toegankelijk voor iedereen.
Bereikbaarheid is voor iedereen belangrijk: voor de automobilist, maar net zo goed voor de fietser, de voetganger en iemand met een rollator of rolstoel. We werken aan veilige wegen, een goed fietsnetwerk en een openbare ruimte die toegankelijk is.
601.1.1 We maken een keuze voor een tracé voor de ontsluiting van De Westereen en zetten vergaande stappen richting realisatie.
601.1.2 We verbreden fietspaden en vormen die om naar beton.
602.1 De openbare ruimte en het buitengebied zijn schoon en aantrekkelijk, met ecologisch beheer dat de biodiversiteit versterkt en wateroverlast en hittestress tegengaat.
Ons groenbeheer is ecologisch en duurzaam. Door minder te maaien waar dat kan, inheemse soorten aan te planten en water beter vast te houden, versterken we de biodiversiteit en maken we de dorpen beter bestand tegen hitte en hevige regen.
602.1.1 We stellen een programma biodiversiteit op en voeren dat uit.
602.1.2 We passen extensief maaibeheer toe waar dat kan en planten bloembollen en inheemse bomen aan op plaatsen met veel verhard oppervlak.
602.2 Het realiseren van een waterrobuuste en klimaatbestendige openbare ruimte en buitengebied, gericht op het beperken van de gevolgen van extreme neerslag en toenemende droogte.
De openbare ruimte wordt klimaatadaptief en waterrobuust ingericht. Door water langer vast te houden, wordt verdroging tegengegaan. Daarnaast worden dorpen beter bestand gemaakt tegen hevige neerslag en perioden van droogte.
602.2.1 We stellen een nieuw Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) op en voeren dat uit.
602.2.2 We passen onze rioolsystemen, oppervlaktewater en bovengrondse inrichting aan op de klimaatontwikkelingen.
603.1 Sportvoorzieningen en gemeentelijke gebouwen zijn veilig, toegankelijk en toekomstbestendig, door planmatig onderhoud en verduurzaming.
Scholen, dorpshuizen, sportparken en gemeentelijke gebouwen zijn de plekken waar de mienskip samenkomt. Wij onderhouden ze planmatig en nemen daarbij meteen energiebesparende maatregelen mee. Zo blijven ze bruikbaar en betaalbaar.
603.1.1 We renoveren de Sikkemahal in De Westereen.
603.1.2 We stellen een strategisch investeringsplan op voor planmatig onderhoud en verduurzaming van gemeentelijke gebouwen.
603.1.3 We realiseren het Multifunctioneel Centrum in Feanwâlden.
604.1 De algemene begraafplaatsen zijn waardige, goed onderhouden plekken van herdenking en bezinning.
Begraafplaatsen zijn bijzondere plekken. Wij beheren ze respectvol en structureel, en zorgen dat ze toegankelijk en goed onderhouden blijven.
604.1.1 We evalueren het beheer van de begraafplaatsen.

6.3 Beleidsdocumenten

Beleidsdocumenten per onderwerp
Riolering
Water- en rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031
Onderhoudskwaliteit openbare ruimte
Beleidsplan kapitaalgoederenbeheer 2027-2031
Duurzame inrichting openbare ruimte
Groenstructuurplan gemeente Dantumadiel 2013
Groenstructuurvisie met paragraaf biodiversiteit 2025- (in ontwikkeling)
Handboek Inrichting Openbare Ruimte Dantumadiel
Verkeer/mobiliteit
Gemeentelijk Mobiliteitsprogramma Dantumadiel (2025). Status: definitief
Mobiliteitsvisie “Ferbining” (ANNO) (2020)
Manifest verkeersveiligheid (2015)

6.4 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Dokwurk	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA	Het inkopen van energie en het beheer en onderhoud van elektrische oplaadinfrastructuur.

6.5 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
504 Verkeer en vervoer / Mobiliteit	6
601 Beheer openbare ruimte	2.422
603 Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	146
604 Beheer en onderhoud begraafplaatsen	0
Totaal Baten	**2.574**
Lasten	
504 Verkeer en vervoer / Mobiliteit	-190
601 Beheer openbare ruimte	-7.854
603 Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	-1.968
604 Beheer en onderhoud begraafplaatsen	-69
Totaal Lasten	**-10.081**
Saldo baten en lasten	**-7.507**
Onttrekkingen	
690 Mutaties reserves programma 6	272
Totaal Onttrekkingen	**272**
Stortingen	
690 Mutaties reserves programma 6	-187
Totaal Stortingen	**-187**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**85**
Resultaat	**-7.423**

Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Algemiene dekkingsmiddels

90.1 Waar gaat 'Algemiene dekkingsmiddels over?

Algemiene dekkingsmiddels

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- Lokale heffingen
  Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.
- Algemene uitkeringen
  Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering "sociaal domein".
- Dividend
  Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG.
- Overige algemene dekkingsmiddelen
  Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten).

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting. De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

90.2 Verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel bezit 450 aandelen, die een belang van € 54.000 vertegenwoordigen. De gemeente bezit daarmee 2,8% van de aandelen in NV Afvalsturing Friesland en ontvangt jaarlijks dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	De gemeente Dantumadiel bezit 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712 vertegenwoordigen. De gemeente bezit daarmee 0,02% van de aandelen in NV Bank Nederlandse gemeenten en ontvangt jaarlijks dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 2.650 aandelen, die een belang van € 132.500 vertegenwoordigen. De gemeente bezit daarmee 26,5% van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland.

90.3 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend Euro	2026	350	439
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Euro	2026	985	993
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	2026	1.046	1.089

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

90.4 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
090 Lokale heffingen	5.104
091 Algemene uitkering	54.499
092 Dividend	85
093 Overige algemene dekkingsmiddelen	48
Totaal Baten	**59.736**
Lasten	
090 Lokale heffingen	-155
092 Dividend	0
093 Overige algemene dekkingsmiddelen	-335
Totaal Lasten	**-490**
Saldo baten en lasten	**59.246**
Resultaat	**59.246**

Overhead

91.1 Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel l, tweede lid onder l de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. Leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. Juridische zaken.
7. Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. Informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. Facilitaire zaken en Huisvesting.
10. Documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. Managementondersteuning primair proces.

91.2 Uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2027	14,0	n.v.t.

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting

91.3 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Baten	
094 Overhead	324
Totaal Baten	**324**
Lasten	
094 Overhead	-11.700
Totaal Lasten	**-11.700**
Saldo baten en lasten	**-11.376**
Onttrekkingen	
098 Mutaties reserves overig	1.469
Totaal Onttrekkingen	**1.469**
Stortingen	
098 Mutaties reserves overig	-1.158
Totaal Stortingen	**-1.158**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**311**
Resultaat	**-11.065**

Heffing VPB

92.1 Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”.

De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

92.2 Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027
Lasten	
095 Heffing VPB	-222
Totaal Lasten	**-222**
Saldo baten en lasten	**-222**
Resultaat	**-222**

Onvoorzien

93.1 Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

93.2 Overzicht baten en lasten

Er zijn geen baten en lasten geboekt op 93 Onvoorzien.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

1.1 Inleiding

Hieronder treft u een beknopte uiteenzetting aan van de omvang van het huidige pakket aan belastingen en van het beleid met betrekking tot de jaarlijks vast te stellen tarieven en de kwijtschelding van belastingen. Ook zijn de effecten van dat beleid vertaald in de woonlastenontwikkeling voor het jaar 2027 ten opzichte van 2026.

1.2 Overzicht belastingen en heffingen

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen waarvan de opbrengst tot de algemene middelen behoort. De hoogte van de aanslagen is zowel afhankelijk van de waarde van een object, zoals die elk jaar wordt bepaald op basis van de Wet waardering onroerende zaken (hierna: Wet WOZ), als van de door de raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen tarieven voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen.

Toeristenbelasting

Met ingang van 1 januari 2021 is de toeristenbelasting ingevoerd. De toeristenbelasting is een algemene belasting en daarmee een algemeen dekkingsmiddel. De belasting is gebaseerd op de gedachte dat door personen die binnen de gemeentegrenzen verblijven en niet zijn ingeschreven in het BRP, maar wel gebruik maken van de (algemene) gemeentelijke voorzieningen, een bijdrage leveren aan deze algemene voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van die voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan op grond van regelgeving bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een zogenaamde bestemmingsheffing. De opbrengst vloeit niet naar de algemene middelen, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en –verwerking van huishoudelijke afvalstoffen. Het uitgangspunt is dat deze kosten inclusief de kosten van kwijtschelding volledig worden gedekt uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing (100% kostendekking). In de tariefstelling wordt onderscheid gemaakt tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe “de vervuiler betaalt.”

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door middel van de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen die op dat stelsel zijn aangesloten. De gemeente heeft naast de zorgplicht voor gemeentelijk afval- en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing, met als uitgangspunt 100% kostendekking (inclusief kosten van kwijtschelding) wordt gebruikt om de voorzieningen, die dienen voor de uitvoering van genoemde zorgplicht, te bekostigen.

Leges
Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingegaan. De Omgevingswet regelt alles voor de ruimte waarin we wonen en werken. Deze wet bundelt en maakt regels eenvoudiger. Met behulp van 1 digitaal loket wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Dit heeft impact op de legesplichtige activiteiten.

Voor elk van de belastingverordeningen waarbij sprake is van kostenverhaal, zoals de hiervoor aangehaalde verordeningen afvalstoffen- en rioolheffing, moet inzichtelijk worden gemaakt, dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale lasten van de verordening. Deze opbrengstnorm ziet op de verordening in haar totaliteit, maar anders dan in bijvoorbeeld de Verordening rioolheffing of afvalstoffenheffing worden in de Legesverordening heel veel verschillende diensten van een tarief voorzien. Voorbeelden zijn paspoorten, rijbewijzen, huwelijksvoltrekkingen, omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen en drank- en horecavergunningen.

De diensten waarvoor leges worden geheven, zijn in de Legesverordening op samenhang geclusterd.
• Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
• Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
• Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Onder hoofdstuk 1 vallen met name de legestarieven voor diensten van Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen en huwelijksvoltrekkingen).
Onder hoofdstuk 2 vallen de legestarieven voor diensten die verleend worden in het kader van de Omgevingswet.
Onder hoofdstuk 3 vallen de legestarieven voor diensten die uitsluitend verleend worden aan ondernemers zoals de vergunningen in het kader van de Alcoholwet, de evenementenvergunning en de vergunning voor seksbedrijven.

Kruissubsidiëring
Binnen hoofdstuk 1 is kruissubsidiëring toegestaan. Zo mag bijvoorbeeld het tarief voor huwelijksvoltrekkingen meer dan kostendekkend worden vastgesteld ter compensatie van een niet kostendekkend tarief voor paspoorten. Ook binnen hoofdstuk 2 is kruissubsidiëring toegestaan en ook tussen hoofdstuk 1 en 2. Niet kostendekkende tarieven voor de diensten die vallen onder hoofdstuk 1 mogen dus gecompenseerd worden door meer dan kostendekkende tarieven voor de omgevingsvergunning uit hoofdstuk 2. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn is binnen hoofdstuk 3 kruissubsidiëring niet toegestaan.

Kostendekking (ANG-model)
Met ingang van het jaar 2021 is besloten om voor hoofdstuk 1 tot en met 2 van de legesverordening de tarieven op een zodanig niveau vast te stellen dat (al dan niet met gebruikmaking van kruissubsidiering) ernaar wordt gestreefd dat op termijn 100% van de lasten wordt verhaald. Dit wordt niet voor hoofdstuk 3 toegepast omdat de gemeente de maatschappelijke en economische effecten hiervan wil versterken en stimuleren.
Uitgangspunt voor de berekening van de lasten is het zogenoemde ANG-model. Ook voor het jaar 2027 is dat model leidend voor de in aanmerking te nemen geraamde lasten per hoofdstuk.

1.3 Tarieven en kwijtscheldingsbeleid

Tarieven

Inflatiepercentage 1,9%

De tarieven van de belastingen, heffingen en rechten worden verhoogd met de stijging van het HICP.

100% kostendekking rioolheffing, afvalstoffenheffing en hoofdstukken 1 en 2 legesverordening

Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing en de hoofdstukken 1 en 2 van de legesverordening wordt in beginsel een kostendekking aangehouden van 100%. Dit leidt voor het begrotingsjaar tot een stijging in de tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Legestarieven

Er is voor gekozen om voor hoofdstuk 1 en 2 van de legesverordening stapsgewijs toe te werken naar 100% kostendekkendheid. Binnen hoofdstuk 1 worden indien van toepassing de maximale de wettelijke tarieven gehanteerd.

Onroerend Zaakbelasting

De hoogte van de tarieven OZB is afhankelijk van de waardestijging van het object en het inflatiepercentage. Uitgangspunt is dat de totale OZB inkomsten stijgen met de HICP.

Toeristenbelasting

Het tarief voor belastingjaar 2027 zal naar aanleiding van de aangenomen motie van 7 juli 2025 verhoogd worden.

Kwijtscheldingsbeleid

Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lagere belastingaanslag in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. Wel mogen gemeenten zelf bepalen van welke belastingen zij kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag wordt kwijtgescholden.

De aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, te weten de 100% bijstandsnorm en 100% AOW-norm. Dit geldt ook voor de vermogenstoets, waarbij ook de ruimst mogelijke extra vermogensvrijstelling gehanteerd wordt.

Het bedrag aan te verlenen kwijtscheldingen is geraamd op € 191.954. De kosten van de kwijtschelding wordt op basis van de werkelijke kwijtscheldingen van afgelopen jaren voor 50% toegerekend aan de afvalstoffenheffing en voor 50% aan de rioolheffing.

1.4 Tarieven

Het tarief van iedere lokale heffing wordt in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld. Met inachtneming van hetgeen hiervoor is opgemerkt over de beleidskaders waarbinnen in algemeenheid beslissingen worden genomen over tariefontwikkelingen, zijn hierna de precieze effecten daarvan voor het jaar 2027 ten opzichte van 2026 weergegeven.

Tarieven 2027

Belasting soort	Tarief 2026	Tarief 2027	Procentuele correctie
OZB-eigenaar woningen*	0,1288%	0,1208%	-6,2%
OZB-eigenaar niet-woning **	0,3103%	0,3162%	1,9%
OZB-gebruiker	0,2414%	0,2460%	1,9%
Toeristenbelasting	€ 1,00	€ 1,50	50%
Leges	div.	div.	div.
Afvalstoffenheffing			
Eenpersoonshuishouden	€ 247,22	€ 263,00	6,4%
Meerpersoonshuishouden	€ 308,86	€ 328,58	6,4%
Rioolheffing			
Woningen	€ 188,23	€ 195,76	4%
Bedrijven	€ 229,15	€ 238,32	4%
Verpleeg- en verzorgingshuizen	€ 271,95	€ 282,83	4%
Garageboxen	€ 20,34	€ 21,15	4%

- *De gemiddelde WOZ-waarde van de woningen bedroeg afgerond € 320.000 in 2026 (taxatiedatum 1 januari 2025). We verwachten voor het jaar 2027 (taxatiedatum 1 januari 2026) een stijging van de waarde met 8,1% tot een gemiddelde WOZ-waarde voor de woningen van afgerond € 350.000.*
- *Voor niet-woningen is nog geen raming beschikbaar van de WOZ-waardestijging voor 2027. Daarom is deze stijging niet meegenomen in de tariefberekening.*

1.5 Belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een beeld van de voor het jaar 2027 begrote opbrengsten voor de belastingen, rechten en heffingen.

Opbrengsten belastingen (bedragen x 1.000 euro)

Belasting soort	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil
OZB-eigenaar woningen	3.717	3.785	68
OZB-eigenaar niet-woning	788	804	16
OZB-gebruiker	460	486	26
Toeristenbelasting	48	74	26
Afvalstoffenheffing	2.339	2.517	178

Belasting soort	Begroting 2026	Begroting 2027	Verschil
Rioolheffing	1.570	1.657	87
Leges	879	1.270	391
Totaal	**9.801**	**10.593**	**792**

1.6 Kostendekking afvalstoffenheffing, rioolheffing, en leges

De geraamde opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges maximaal kostendekkend mogen zijn. Een overzicht van de geraamde lasten en opbrengsten die als basis gelden voor het tarief 2027 zijn hierna opgenomen.

Afvalstoffenheffing (bedragen x 1.000 euro)

Overzicht kostendekking afvalstoffen	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN:		
Exploitatiekosten afvalstoffen	7.3 Afval	2.175
Straatreiniging	7.3 Afval	56
Heffings- en inningskosten	7.3 Afval	3
Overhead	0.4 Overhead	25
Compensabele BTW	n.v.t.	384
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	96
Kapitaallasten	7.3 Afval	52
Totale lasten		**2.791**
BATEN:		
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	2.517
Onttrekking uit voorziening afvalstoffen	7.3 Afval	0
Vergoeding verpakkingen/matrassen/prullenbakken	7.3 Afval	104
Overige baten	7.3 Afval	170
Totale baten		**2.791**
Dekkingspercentage		**100%**

Rioolheffing (bedragen x 1.000 euro)

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	1.124
Straatreiniging	7.2. Riolering	56
Heffingen en inningskosten	7.2. Riolering	3
Overhead	0.4 Overhead	383
Compensabele BTW	n.v.t.	168
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	96
Kapitaallasten	7.2. Riolering	301
Totale lasten		**2.131**
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.657
Onttrekking uit voorziening riolering	7.2. Riolering	438
Overige baten	7.2. Riolering	36
Totale baten		**2.131**
Dekkingspercentage		**100%**

Leges

Voor een begroting (raming) van lasten en opbrengsten wordt voor de leges aangesloten bij het zogenoemde ANG-model. Op basis van de te verwachten aantallen (aangeleverd door de betreffende vakafdelingen) zijn de kosten en opbrengsten begroot. Bij de voorlopige aanname zijn de uitgangspunten van de opbrengsten van de eerste berekeningen aangehouden. De leges worden nader gespecificeerd bij het aanbieden van de nieuwe legesverordening aan de raad.

Kort samengevat ziet het beeld voor de leges er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	Begrote opbrengsten 2027	Toegerekende kosten	Kostendekking
Hoofdstuk 1 Algemene Dienstverlening	477	584	82%

(bedragen x € 1.000)	Begrote opbrengsten 2027	Toegerekende kosten	Kostendekking
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	778	908	86%
Totaal Hoofdstuk 1 en 2	**1.255**	**1.492**	**84%**
Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder dienstenrichtlijnen	15	55	26%
Totaal Legesverordening	**1.270**	**1.547**	**82%**

1.7 Woonlastenontwikkeling een- en meerpersoonshuishoudens

Voor een beeld over de ontwikkeling van de woonlasten wordt in de regel onderscheid gemaakt tussen eigenaar-bewoners en huurders en daarbinnen weer tussen een- en meerpersoonshuishoudens. Voor beide groepen geldt, dat de woonlasten in ieder geval een resultante zijn van tariefontwikkelingen van de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor de eigenaar-bewoner wordt dat aangevuld met de tariefontwikkeling voor de onroerendezaakbelastingen.

Woonlasten eigenaar-bewoner

Gemiddelde woonlasten eigenaar-bewoner	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
	2027	2027
Onroerendezaakbelastingen eigenaar [1)]	€ 422,80	€ 422,80
Afvalstoffenheffing	€ 263,00	€ 328,58
Rioolheffing	€ 195,76	€ 195,76
Totaal	**€ 881,56**	**€ 947,14**

	2026	2026
Totaal	**€ 847,61**	**€ 909,25**
Ontwikkeling lokale lastendruk 2026-2027	**+4,01%**	**+4,17%**

[1)] Voor het jaar 2027 is een gemiddelde WOZ-woningwaarde aangehouden van € 350.000 (inclusief 8,1% verwachte waardestijging). Voor het jaar 2026 is rekening gehouden met een WOZ-woningwaarde van €320.000.

Woonlasten huurder

Gemiddelde woonlasten huurder	Eenpersoonshuishoudens	Meerpersoonshuishoudens
	2027	2027
Afvalstoffenheffing	€ 263,00	€ 328,58
Rioolheffing	€ 195,76	€ 195,76
Totaal	**€ 458,76**	**€ 524,34**

	2026	2026
Totaal	**€ 435,45**	**€ 497,09**
Ontwikkeling lokale lastendruk 2026-2027	**+5,35%**	**+5,48%**

1.8 Vergelijking woonlasten op basis van Atlas van de lokale belastingen

Elk jaar publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo), een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, de zogenoemde Atlas van de lokale belastingen. Dat Atlas geeft jaarlijks een overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen, waaraan wij voor het jaar 2026 de onderstaande tabellen hebben ontleend. Omdat de OZB tarieven ten tijde van het publiceren van de Atlas op lokale belastingen nog niet bekend waren, is hiervan een onderbouwde inschatting gemaakt. Die echter wel kan afwijken indien de Coelo mogelijkerwijs iets gewijzigde parameters heeft gehanteerd.

In die tabellen worden de gemiddelde woonlasten voor de eigenaar-bewoner en de huurder weergegeven, alsmede de provinciale en landelijke rangorde voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens. In het verlengde daarvan hebben wij, zowel in relatieve als absolute zin, de afwijkingen ten opzichte van het Friese gemiddelde weergegeven. Let wel: het gaat hierbij om de cijfers 2026. De cijfers 2027 zijn uiteraard pas in de loop van volgend jaar beschikbaar.

Woonlasten 2026 eigenaar – bewoner

Gemeente	Eenpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal (meerpersoons)	Rangorde landelijk (meerpersoons)
Dantumadiel	€ 985	€ 1.046	14	137
Gemiddelde in Friesland	€ 853	€ 980		
Verhoudingen t.o.v. Fries gemiddelde				
In procenten	115%	107%		
In euro's	€ 132	€ 66		

De provinciale rangorde is in 2026 ten opzichte van 2025 verminderd. De gemeente is gedaald van plaats 13 naar plaats 14. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Ameland) en nummer 18 de hoogste (Heerenveen).

Woonlasten 2026 huurder

Gemeente	Eenpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal (meerpersoons)	Rangorde landelijk (meerpersoons)
Dantumadiel	€ 435	€ 497	8	164
Gemiddelde in Friesland	€ 369	€ 500		
Verhoudingen t.o.v. Fries gemiddelde				
In procenten	118%	99%		
In euro's	€ 66	€ -3		

Voor de huurder met een meerpersoonshuishouden geldt, dat de provinciale positie in 2026 verminderd is ten opzichte van 2025. Van plek 7 naar 8. Nummer 1 heeft de laagste woonlasten (Harlingen) en nummer 18 de hoogste (Waadhoeke).

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1 Inleiding

Als gemeente streven wij naar een optimale dienstverlening en goede voorzieningen voor onze inwoners. Een belangrijke voorwaarde om deze doelstelling te realiseren is een gezonde financiële positie. In deze paragraaf treft u een beoordeling aan van de beschikbare weerstandscapaciteit en de minimaal vereiste weerstandscapaciteit vanuit de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen. Daarnaast zijn een aantal financiële kengetallen weergegeven die een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Vanuit wet- en regelgeving is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) het voornaamste kader voor deze paragraaf. De lokale kaders zijn uitgewerkt in de Financiële verordening (2023) en de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (2024).

2.2 Beschikbare- en vereiste weerstandscapaciteit

Middels de nota risicomanagement en weerstandsvermogen beschikt de gemeente Dantumadiel over een beleid voor het omgaan met risico's en het weerstandsvermogen. Het doel van het beleid is om gezonde financiële basis te creëren voor de komende jaren. De drie belangrijkste pijlers van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen zijn:

1. Het inventariseren van risico's middels NARIS en het verbeteren van inzicht in risico's en de beheersing daar van;
2. Het jaarlijks bespreken van de financiële houdbaarheidstest van de VNG in de auditcommissie;
3. Het vaststellen van de minimale weerstandscapaciteit op € 10 miljoen óf op basis van de risico inventarisatie uit NARIS indien deze hoger is.

In deze paragraaf lichten we een en ander toe over de derde pijler en in hoeverre er op dit moment wordt voldaan aan de minimaal vereiste weerstandscapaciteit. Middels de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is de minimale weerstandscapaciteit vastgesteld op 10 miljoen euro tenzij de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de risico inventarisatie uit NARIS een hogere waarde vereist. De grens van € 10 miljoen euro is vastgesteld om mogelijke verliesjaren in de toekomst op te kunnen vangen. Daarbij is de ervaring uit het verleden dat een nadelig resultaat van € 4 miljoen gedurende de drie daar opeenvolgende jaren omgebogen kan worden met ieder jaar een verbeter van € 1 miljoen. Daar uit volgt dan de rekensom (€4 miljoen + € 3 miljoen + € 2 miljoen + € 1 miljoen) dat er in een dergelijke situatie € 10 miljoen euro vereist is om deze tegenvaller op te vangen.

In het geval dat het weerstandsvermogen daadwerkelijk nodig is om tegenvallers op te vangen kan het weerstandsvermogen onder de gewenste ondergrens van € 10 miljoen komen. Op zo'n moment is het vaak niet mogelijk om het weerstandsvermogen direct weer op het gewenste niveau te krijgen. In de praktijk zal vaak een ombuiging nodig zijn alvorens een aanvulling van het weerstandsvermogen mogelijk is. Het doel van het weerstandsvermogen is ook om de financieel moeilijke jaren door te komen en in die periode aan de wettelijke (toezichts)eisen te voldoen. In deze situatie zal het College in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing rapporteren welke acties worden ondernomen om het weerstandsvermogen (op termijn) weer op de gewenste ondergrens te krijgen.

In *Tabel 1* is de verwachte stand van de Algemene reserve ultimo 2027 afgezet tegen de vereiste weerstandscapaciteit zoals voorgeschreven door de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen. De beschikbare weerstandscapaciteit is lager dan de vereiste weerstandscapaciteit. Het College dient daarom, op basis van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen, te komen met een plan om het benodigde weerstandsvermogen op termijn weer te bereiken. Het concreet uitwerken van dit plan zal de komende maanden plaats vinden en in de Perspectiefnota 2028 zal dit worden opgenomen.

Tabel 1: Algemene reserve afgezet tegen de vereiste weerstandscapaciteit

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2027**
Beschikbare weerstandscapaciteit	7.746
Vereiste weerstandscapaciteit	10.000
Ruimte (+) / tekort (-)	**-2.254**
Beschikbare weerstandscapaciteit	
Stand Algemene reserve 1 januari	12.129
Onttrekkingen (-)	3.037
Stortingen (+)	165
Resultaat bestemming (J-1) (+)	-1.512
Stand Algemene reserve 31 december	7.746
Vereiste weerstandscapaciteit	
Benodigde weerstandscapaciteit o.b.v. risico inventarisatie	5.434
Benodigde weerstandscapaciteit voor verliesjaren	10.000
Vereiste weerstandscapaciteit	**10.000**

2.3 Benodigde weerstandscapaciteit o.b.v. risico inventarisatie

Risico inventarisatie

Als organisatie hebben wij een risico inventarisatie uitgevoerd om te beoordelen of de benodigde weerstandscapaciteit niet hoger moet zijn dan de vereiste 10 miljoen euro. Hierbij is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn vanuit de gemeente in totaal 54 risico's in beeld gebracht. In de risicobeoordeling is ditmaal extra aandacht besteed aan de structurele financiële gevolgen van risico's. Voor een aantal risico's beperkt de financiële impact zicht niet tot een enkel jaar maar zijn er meerjarige financiële gevolgen. Gevolg is dat de weerstandscapaciteit is gestegen ten opzichte van de vorige inventarisatie. In het onderstaande overzicht wordt de top 10 van deze risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze top 10 risico's bepalen gezamenlijk voor 64% de benodigde weerstandscapaciteit.

Deze risico inventarisatie geeft een goed inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welke weerstandscapaciteit nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Het plan is om de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen. In *Tabel 2* treft u een overzicht aan van de top-10 risico's van de gemeente Dantumadiel.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd in NARIS. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. *Figuur 1* en *Tabel 3* tonen de resultaten van de risicosimulatie. Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we, conform de nota weerstandsvermogen en risicomanagement, uit van een zekerheidspercentage van 90%. Uit *Tabel 3* is op te maken dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandscapaciteit van afgerond € 5.434.000, dit is de benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: belangrijkste financiële risico's

Risiconummer	Risico omschrijving	Invloed
R67	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht	18,25%
R9	Zorgaanbieder gaat failliet	7,33%
R62	Herverdeling van gemeentefonds kan negatief uitpakken voor individuele gemeente	7,29%
R50	Tekort in exploitatie gesubsidieerde organisaties	6,38%
R23	Overtreding AVG	5,85%
R63	Acute en hoge inflatie	4,40%
R60	Het risico op een stijgende rente	3,70%
R59	Lagere Algemene uitkering als gevolg van mutaties in de uitkeringsbasis of taakmutaties	3,64%
R38	Prijsstijging van uit te besteden werk. Vertraging in leveringen. Prijsstijging inkoop bouwmateriaal	3,64%
R7	De positie van SDF staat te ver van de gemeenten	3,19%

Tabel 3: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
10%	€ 1.612.592
20%	€ 2.089.090
30%	€ 2.496.222
40%	€ 2.886.482
50%	€ 3.272.602
60%	€ 3.666.699
70%	€ 4.105.169
80%	€ 4.644.422
90%	€ 5.433.729

Ratio weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden waar de gemeente over beschikt om niet begrote kosten te dekken. Voor de gemeente Dantumadiel betreft dit de middelen in de Algemene reserve. De middelen in de Algemene reserve zijn vrij besteedbaar. De verwachtte beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2027 is gelijk aan € 7.746.000.

Om te bepalen of de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is wordt de benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. We leggen hier dus een relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de mate waarin deze risico's opgevangen kunnen worden middels de vrij besteedbare middelen. De uitkomst van deze berekening noemen we het weerstandsvermogen. Onderstaande de berekening van het weerstandsvermogen voor de gemeente Dantumadiel in 2027.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 7.746.000}}{\text{€ 5.434.000}} = 1{,}4$$

NARIS heeft in samenwerking met de Universiteit Twente een normtabel ontwikkeld voor de beoordeling van het weerstandsvermogen, *zie Tabel 4*. De ratio van de de gemeente Dantumadiel valt in klasse B. Dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen.

Tabel 4: Normering weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

2.4 Kengetallen

Financiële kengetallen zijn meetbare indicatoren die inzicht geven in de financiële gezondheid van een organisatie. De kengetallen in deze paragraaf geven enerzijds inzicht in de huidige financiële situatie van de gemeente en richten zich anderzijds op de mogelijkheid om toekomstige financiële stress op te vangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft de volgende kengetallen voor.

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

In *Tabel 5* zijn de kengetallen weergegeven. Per kengetal volgt een korte uitleg over wat het kengetal weergeeft en wat de signaalwaarde is.

Tabel 5, Kengetallen BBV

Kengetal	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto schuldquote	23%	47%	68%	92%	93%	93%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	20%	44%	64%	88%	89%	89%
Solvabiliteitsratio	30%	26%	12%	9%	7%	6%

Kengetal	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Grondexploitatie	2%	2%	-1%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	6%	3%	0%	-2%	-2%	-0%
Belastingcapaciteit	94%	87%	87%	-	-	-

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen
Bij de Netto schuldquote worden de netto schulden afgezet tegen het totaal saldo van baten. Hoe hoger het percentage des te groter is de druk van schulden (rentelasten) op de exploitatie. Een hoge schuldendruk heeft niet alleen invloed op de exploitatie maar geeft ook minder mogelijkheden om geld te lenen in geval van investeringen of financiële stress. Een lage schuldquote maakt de gemeente financieel weerbaar. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De VNG adviseert om de schuldquote binnen de 100% te houden. De signaalwaarde voor de netto schuldquote bedraagt 130%, bij deze signaalwaarde is sprake van een relatief hoge schuldendruk.

De netto schuldquote laat een stijgende lijn zien in de komende jaren. De stijging komt voornamelijk op het conto van stijgende vaste schulden. De vaste schulden stijgen door de geplande investeringen en de teruglopende resultaten. De geplande investeringen worden gefinancierd vanuit vreemd vermogen.

Solvabiliteitsratio
Bij de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen van de gemeente afgezet tegen het balanstotaal. Feitelijk vertelt deze ratio hoe groot het deel van de bezittingen is dat gefinancierd is met eigen vermogen (positief resultaat vanuit het verleden). De solvabiliteitsratio daalt wanneer er ofwel meer vreemde vermogen (leningen) worden aangetrokken of er sprake is van verliesjaren (afname eigen vermogen). Een hoge solvabiliteitsratio maakt de gemeente financieel weerbaar omdat zij verliesjaren op kan vangen en in staat is om indien nodig investeringen te financieren met vreemd vermogen. De VNG adviseert om de solvabiliteit boven de 20% te houden. De signaalwaarde voor de solvabiliteit bedraagt 0%, bij deze signaalwaarde is sprake van een lage solvabiliteitsratio.

De solvabiliteitsratio van de gemeente Dantumadiel daalt de komende jaren tot onder de geadviseerde 20% maar blijft boven de signaalwaarde van 0%. In de voorliggende begroting stijgt het balanstotaal fors als gevolg van investeringen in activa. Daarnaast daalt het eigenvermogen de komende jaren als gevolg van onttrekkingen en negatieve resultaten. Deze twee bewegingen tezamen zorgen voor een dalende solvabiliteit.

Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal saldo van baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Een laag percentage en in sommige jaren negatief, zoals door de jaren heen het geval is, betekent dat de grondposities van de gemeente beperkt zijn.

Het aandeel van de grondexploitaties is dalend. De daling van de voorraadwaarde is het gevolg van een aantal grondexploitaties met hoge opbrengsten in de komende jaren. In latere jaren volgen voor deze grondexploitaties nog relatief hoge lasten. De voorraadwaarde daalt als gevolg van deze mutaties.

Structurele exploitatieruimte
Bij deze ratio wordt het structurele resultaat (resultaat minus incidentele baten en lasten) afgezet tegen het totaal saldo van baten. Een positief structureel resultaat laat zien dat er genoeg baten zijn om de lasten nu en in de toekomst te dekken. Een hoge ratio is een positief signaal voor de toekomstige houdbaarheid. Vanzelfsprekend is de signaalwaarde hier 0%.

De structurele exploitatieruimte is voor het begrotingsjaar 2027 licht positief. In 2028 en 2029 is sprake van een negatieve exploitatieruimte. Dit is voornamelijk het gevolg van dalende inkomsten uit het gemeentefonds en stijgende kapitaallasten (MFC Feanwâlden). In 2030 stijgt de omvang van het gemeentefonds weer en komen de baten en de lasten weer in balans.

Belastingcapaciteit
Bij de berekening van de belastingcapaciteit worden de woonlasten (OZB, Riool- en afvalstoffenheffing) in de gemeente Dantumadiel afgezet tegen het landelijk gemiddelde (Bron: COELO). Hierbij is een lage belastingcapaciteit positief omdat er bij een lage belastingcapaciteit nog ruimte is om belastingen te verhogen en op die manier de inkomsten van de gemeente te verhogen. Deze ruimte maakte de gemeente financieel weerbaar in geval verliesjaren.

De begrote belastingcapaciteit is, ondanks de stijging in de afvalstoffenheffing en rioolheffing, ongewijzigd ten opzichte van 2026. De landelijke woonlasten stijgen in een gelijk tempo aan die van de gemeente Dantumadiel. De stijging van de kosten bij de gemeente Dantumadiel zit voornamelijk op de heffingen en in mindere mate op de OZB. Landelijk daarentegen zien we ook een stijging in de OZB die hoger is dan de inflatie.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 3.390 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, als wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. In deze paragraaf wordt er een weergave gegeven van de stand van zaken van het kapitaalgoederenbeheer in de gemeente Dantumadiel. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie.

De gemeente Dantumadiel heeft de volgende arealen in onderhoud:

Areaal	Onderverdeeld	Aantal	In
Gebouwen		20	stuks
Groen	Bomen	8.436	stuks
	Natuurlijke beplanting	342.866	m2
	Hagen	10.218	m2
	Gazon/ bermen	1.501.000	m2
	Cultuurbeplanting	38.995	m2
	Speeltoestellen	238	stuks
	sporttoestellen	54	stuks
Wegen	Verhardingen	1.648.462	m2
	Lichtmasten	3.657	stuks

Beleidsplannen
In 2021 zijn alle beleidsplannen (opnieuw) vastgesteld. Hieronder een overzicht van deze plannen:

Onderdeel	Plan	Datum vaststelling plan Gemeenteraad	Plan nog actueel	Toelichting
Wegen	Beleid / beheerplan wegen	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Kunstwerken	Beleid / beheerplan kunstwerken	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Openbare verlichting	Onderhoudsplan O.V.	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Gebouwen	M.O.P. Gebouwen	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Waterwegen	Beleidsplan Waterwegen Dantumadiel	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Riolering	Gemeentelijke Rioleringsplan	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld
Groen	Beleid / beheerplan Groen	2021	Ja	eind 2026 wordt een nieuw beleidsplan vastgesteld

Beleidskader Gebouwen, Wegen, Straatverlichting, Groen, Kunstwerken en water.
Eind 2026 wordt er nieuwe integraal beleidsplan ter vaststelling aan de raad aangeboden met daarin alle kapitaalgoederen met uitzondering van Riolering. Riolering kent namelijk een eigen beleidsplan; Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Het GRP wordt eveneens eind 2026 / begin 2027 ter vaststelling aan de raad aangeboden.

De raad zal bij de behandeling van deze plannen nieuwe beleidskaders, waaronder het onderhoudsniveau, vaststellen. Bij de jaarrekening 2026 zullen deze nieuwe beleidskaders in de paragraaf kapitaalgoederen worden opgenomen.

Onderhoud verhardingen
Eén maal per 2 jaar wordt er een visuele weginspectie uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud. De laatste inspecties zijn in het voorjaar van 2024 uitgevoerd. De inspectiegegevens zijn ingebracht in het wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur).

Binnen de uitvoering van het onderhoud is een tweedeling aangebracht tussen groot en klein onderhoud. Klein onderhoud wordt uitgevoerd door onze eigen buitendienst en groot onderhoud wordt uitbesteed aan aannemers. Het klein onderhoud aan verharding betreft het herstel van elementenverhardingen. Dit klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van eigen constatering, na meldingen van burgers / bedrijven of na opmerkingen die worden gemaakt tijdens het schouwen van de openbare ruimte. Daarnaast vinden er ook reconstructies plaats aan wegen, die aan het einde van hun technische levensduur zijn of waarvan de inrichting niet meer aansluit op het gebruik.

Onderhoud sportvelden
Het dagelijks en groot onderhoud van sportvelden wordt grotendeels uitgevoerd door derden. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door de afdeling Openbare Werken. Het onderhoud aan de sportvelden bestaat uit de volgende werkzaamheden: maaien sportvelden doormiddel van robotmaaiers (het aantal maaibeurten is wisselend per veld en gebeurt doorgaand 8 maanden per jaar), vegen (= grasvelden ontdoen van gras en blad) (gemiddeld 5 keer per jaar), rollen (4 keer per jaar), beluchten doormiddel van vertidraineren (= perforeren grasmat tot een diepte van 25 á 30 cm), beregenen (afhankelijk van de weersomstandigheden), slepen oefenhoeken, bemesten (3 keer per jaar meststof en 1 keer per jaar kalk), bosplantsoen dunnen / snoeien / versnipperen, doorspuiten drainage, jaarlijks groot onderhoud hoofdvelden, herstellen doelgebieden, herstellen belijning, bezanden, beluchten, doorzaaien, onkruidbestrijding, jaarlijks groot onderhoud trainingsvelden, frezen / profileren, inzaaien, onderhoud overige voorzieningen, hekken, veldafrastering, hekwerken, goals, ballenvangers, bestrating / betegeling, opknippen beplanting, mollenbestrijding, en watergangen. Bijkomende kosten voor onderhoudswerkzaamheden sportvelden betreffen aanschaf van zand voor bezanden (bij groot onderhoud), aanschaf van kunstmeststoffen, keuring van grondmonsters, advisering over maatregelen groot onderhoud, onderhoud van borden en afvoeren van groenafval.

Onderhoud algemeen Groen
Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen wordt volgens onderhoudsschema's op vastgestelde onderhoudsniveau 's onderhouden. Het onderhoudsniveau wordt geborgd middels een doorlopende kwaliteitsschouw van de openbare ruimte waardoor, waar nodig, tijdig kan worden bijgestuurd. Het groot onderhoud en de vervangingen worden uitgevoerd naar aanleiding van jaarlijkse inspecties.

Onderhoud speelvoorzieningen
Het onderhoud wordt uitgevoerd door de speelplaatscommissies. Voor dit onderhoudswerk krijgen de speelplaatscommissies subsidie van de gemeente. Jaarlijks wordt er een veiligheidsinspectie door een externe inspecteur uitgevoerd. Daarnaast voert de gemeente periodiek (2 á 3 x per jaar) een operationele inspectie uit en ondersteunt met reparatie-/ herstelwerkzaamheden.

Onderhoud rioleringen
Alle werkzaamheden t.b.v. rioleringen worden uitgevoerd door of onder begeleiding van de afdeling Gemeentewerken inclusief de hydraulische en de milieutechnische berekeningen. De afdeling Openbare Werken verzorgt de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering.

Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; ledigen van straat en trottoirkolken, reinigen en inspecteren van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar de Omrin.

Groot onderhoud aan en vervangingen van het rioleringssysteem wordt uitgevoerd op basis van inspecties. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld. Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels, hydraulische of milieukundige aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Onderhoud waterwegen
Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. Incidenteel moet er worden gebaggerd.

Bevaarbare waterwegen worden in beginsel vastgelegd in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan (PVVP).

Wetterskip is waterbeheerder voor al het stedelijk water (binnen de bebouwde kom). Gemeente voert wel dagelijks / jaarlijks onderhoud uit (hekkelen) aan hoofd- en secundaire watergangen voor het Wetterskip en krijgt de kostprijs hiervan vergoed. Baggeren van hoofd- en secundaire watergangen onder OSW is voor het Wetterskip. Voor vijvers binnen de bebouwde kom, ontvangt de gemeente jaarlijks een vast bedrag om jaarlijks te hekkelen / maaien (indien noodzakelijk) en om periodiek te baggeren.

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het overgrote deel van het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd naar een composteerinrichting. In verband met de bereikbaarheid wordt nog een klein deel van het hekkelmateriaal verklepeld en vervolgens in de berm achtergelaten. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal echter de voorkeur (verschralingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen een natuurlijk talud de voorkeur.

Beeldkwaliteit
Vijfmaal per jaar wordt er een beeldkwaliteit schouw uitgevoerd volgens de CROW-publicatie Kwaliteitscatalogus openbare ruimte. Deze beeldkwaliteitsschouw heeft betrekking op groen en wegen. Bij deze schouwrondes worden er op willekeurig gekozen plaatsen geïnspecteerd waarbij wordt gekeken naar wat de beeldkwaliteit is ten opzichte van de vastgestelde kwaliteit. De vastgestelde kwaliteit is niveau B. (beleid 2026) Naast beeldkwaliteit worden er ook technische inspecties uitgevoerd. De beeldkwaliteit zegt nog niets over de technische kwaliteit.

Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV)

In de tabel hieronder een weergave van de stand van zaken aangaande achterstallig onderhoud.

Onderdeel	Achterstallig onderhoud	Hoogte achterstallig onderhoud	Naam ingestelde reserve of voorziening	Hoogte van de reserve of voorziening
Wegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kunstwerken	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Openbare verlichting	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gebouwen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Onderdeel	Achterstallig onderhoud	Hoogte achterstallig onderhoud	Naam ingestelde reserve of voorziening	Hoogte van de reserve of voorziening
Waterwegen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Riolering	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Groen	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

3.2 Majeure vervangingen / projecten

Wegen

Feanwalden Stinswei; vervanging en herinrichting
De Westereen Foarstrjitte; vervanging en herinrichting
De Falom fietspad Munewei, vervanging en verbreding
Readtsjerk Koaiwei, vervanging

Groen

Diverse renovaties plantvakken conform technische schouw gehele gemeente

Gebouwen

Start bouw MFC Feanwalden
Renovatie sporthal Sikkemahal

Riolering

Feanwalden, De Swette
De Westereen, Foarstrjitte gekoppeld aan herinrichting
De Westereen, Vogelbuurt, gedeeltelijke rioolvervanging en aanleg rwa riolen i.c.m. wegen

Paragraaf financiering

4.1 Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten waaronder een paragraaf financiering. De paragraaf financiering geeft inzicht in de balansposities betreffende de financiering en de verwachtingen, de normen en limieten omtrent risicobeheer en de toerekening van financieringskosten in de exploitatie. Wettelijke kaders zijn gegeven in de wet Financiering decentrale overheden, uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden, regeling Schatkistbankieren decentrale overheden en de wet Houdbare overheidsfinanciën.

Balansposities

Activa

Betalingsverkeer

Het betalingsverkeer van de gemeente loopt via twee banken, de BNG Bank en de Rabobank. Hoofdbankier is de BNG Bank. De betaalrekening bij de Rabobank wordt aangehouden voor het storten van de kas van burgerzaken. Het saldo op de rekening van de Rabobank wordt periodiek afgeroomd naar de rekening bij de BNG Bank.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet financiering decentrale overheden (FIDO) en de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag Schatkistbankieren is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal inclusief dotaties aan reserves met een minimum van €1.000.000. Voor de gemeente Dantumadiel betekent dit dat de drempel in 2027 gelijk is aan € 1.70.000 (2% van € 85.084.000). Om te voorkomen dat het drempelbedrag wordt overschreden worden overtollige middelen geautomatiseerd afgeroomd naar de Schatkist.

De rentevergoeding op de rekeningcourant bij de Schatkist is gelijk aan de Euro Short Term rate. De ontwikkeling van dit rente percentage houdt gelijke tred met depositorente bij de ECB. Om een hogere rente te realiseren kan er ook voor worden gekozen om overtollig geld vast te zetten in een depositoconstructie. Gezien de investeringsbehoefte in de komende jaren is dit echter niet aan de orde.

SVn leningen

Decentrale overheden mogen voor de uitoefening van de publieke taak middelen uitzetten. De Gemeente verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) leningen om starters op de woningmarkt op gang te helpen en voor het verduurzamen van gebouwen. Ultimo 2025 had de Gemeente Dantumadiel € 2.899.000 aan uitgezette SVn leningen op de balans. Het is de verwachting dat het saldo aan uitstaande leningen doorgroeit in 2027. De rente opbrengsten op deze leningen zijn beperkt gezien het stimulerende karakter.

Passiva

Rekening courant krediet

Bij de BNG Bank beschikt de gemeente over een rekening courant krediet tot € 3.000.000. Wanneer er sprake is van een negatief saldo wordt de rekeningen bij de BNG Bank automatisch aangezuiverd vanuit Schatkistbankieren. Geziene de huidige ruime liquiditeitspositie wordt er geen gebruik gemaakt van dit krediet. Ook bij de SVn is sprake van een rekening courant krediet. Het verstrekken van de eerder genoemde SVn leningen vindt plaats vanaf het rekening courant krediet bij de SVn. Ultimo 2025 was het saldo € 607.000 positief.

Langlopende leningen

De gemeente heeft in het verleden langlopende leningen aangetrokken voor het doen van uitgaven en investeringen. De gemeente heeft per 31-12-2026 € 21.711.000 voor deze langlopende leningen op de balans staan. Uitgangspunt voor het aantrekken van langlopende leningen is dat eerst de beschikbare eigen middelen worden aangewend. Met het oog op de grote investeringsbehoefte in de komende jaren zullen wij naar verwachting één of meerdere nieuwe langlopende lening aan moeten trekken. Voor het aantrekken van deze nieuwe financiering zullen de voorschriften uit het Treasurystatuut worden gevolgd.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Borgstelling

De gemeente staat direct borg voor twee geldleningen. Dit betreft een geldlening van de BNG aan Stichting Thús Wonen en een lening van BNG aan Stichting Campus Damwâld. De gemeente staat per 31-12-2026 direct borg voor € 11.273.000.

Borgstelling Waarborgfonds Sociale Woningbouw

De gemeente staat indirect borg voor een aantal geldleningen van woningbouwcorporaties. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig. Dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25% van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zijn de gezamenlijke gemeenten verplicht om de helft van de overblijvende schuld te financieren middels een renteloze lening. Het risico is dan gelijk aan de rentederving op de verstrekte lening. De gemeente staat per 31-12-2026 indirect borg voor € 21.506.000.

Borgstelling Nationale Hypotheek Garantie (tot en met 2010)

De gemeente staat indirect borg voor verstrekte hypotheken met Nationale Hypotheek Garantie (NHG) tot en met 2010. Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuw af te geven hypotheekgaranties vervallen. Vanaf deze datum is voor nieuw af te geven hypotheekgaranties sprake van een rijksachtervang. De achtervangfunctie van het Rijk en van de gemeenten kan door de stichting worden aangesproken in de vorm van een achtergestelde renteloze lening indien het fondsvermogen kleiner is dan 1,5x het gemiddeld verliesniveau. Het financiële risico van de achtervangfunctie voor het Rijk en de gemeenten beperkt zich dus per saldo tot het renteverlies ten aanzien van de verstrekte leningen. De liquiditeitsprognose van de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen voorziet momenteel geen aanspraak op de borgstelling. De gemeente staat per januari 2026 indirect borg voor € 59.000.000.

Normen en limieten

Kasgeldlimiet

In de wet FIDO is een kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet stelt een maximum aan het financieren met kortlopende middelen. De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal van de gemeente mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. Onder de netto-vlottende schuld vallen de kasgeldleningen, banksaldi en overige schulden. De kasgeldlimiet is in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Op basis van het begrotingstotaal 2027 is de kasgeldlimiet €7.096.000. Zoals ook uit onderstaande tabel blijkt blijft de Gemeente Dantumadiel onder de kasgeldlimiet.

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2027**
Vlottende passiva	18.178
Vlottende activa	12.312
Netto vlottende schuld (+) / middelen (-)	**5.866**
Kasgeldlimiet	7.096
Ruimte onder de kasgeldlimiet	**1.23**
Begrotingstotaal	83.484
Normpercentage	8,5%
Kasgeldlimiet	**7.096**

Renterisiconorm

In de wet FIDO is een norm opgenomen voor het maximale renterisico dat een gemeente mag lopen. De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. De renterisiconom is in de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Op basis van het begrotingstotaal 2027 is de renterisiconorm € 16.657.000. Uit onderstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Renteherziening	0	0	0	0
Aflossing	1.360	1.360	2.160	2.760
Renterisico	**1.360**	**1.360**	**2.160**	**2.760**
Renterisiconorm	16.697	16.697	16.697	16.697
Ruimte onder renterisiconorm	**15.337**	**15.337**	**14.537**	**13.937**

Begrotingstotaal	83.484
Normpercentage	20%
Renterisiconorm	**16.697**

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de ontvangsten en de uitgaven van de overheid in een jaar, zijnde het netto financieringssaldo. Het EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Stabiliteits- en Groeipact is afgesproken dat het EMU-tekort van de overheid maximaal 3% van het BBP mag bedragen. Via de wet Houdbare overheidsfinanciën is geregeld dat decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren voor het behalen van de norm. Jaarlijks wordt vastgesteld wat het aandeel voor gemeenten gezamenlijk mag zijn. Voor begrotingsjaren 2024 tot en met 2026 is het gezamenlijk EMU-saldo van gemeenten vastgesteld op -0,34% van het BBP. In de conceptregeling EMU-norm medeoverheden 2027-2030, zoals voorgelegd aan de Tweede Kamer, blijft deze norm ongewijzigd.

Uit onderstaande tabel is op te maken dat met name in de jaren 2026 tot en met 2028 sprake is van een negatief EMU-saldo. Dit betekent dat er in deze jaren sprake is van een negatief financieringssaldo welke grotendeels wordt veroorzaakt door de geplande investeringen in activa in de betreffende jaren. De financieringsbehoefte zal ingevuld moeten worden door het aantrekken van nieuwe langlopende leningen.

Onderstaande is het verwachtte EMU-saldo van de gemeente berekend.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Exploitatiesaldo voor mutaties reserves (+)	-10.010	-2.888	-1.724	-1.870	-733
Mutaties (im)materiële vaste activa (-)	6.627	16.926	12.080	-1.534	-631
Mutaties voorzieningen (+)	-580	-680	-703	-716	-680
Mutaties voorraden (inclusief bouwgrondexploitatie) (-)	400	-3.161	491	703	-489
Berekend EMU-saldo	**-17.617**	**-17.385**	**-14.998**	**-1.755**	**-293**

Financieringslasten in de exploitatie

Toerekening renteresultaat
Het renteresultaat wordt toegerekend aan taakvelden afhankelijk van een positief- of negatief saldo. Wanneer er sprake is van een positief saldo, de rentebaten zijn hoger dan de rentelasten, wordt het positieve saldo toegerekend aan het taakveld Treasury. Wanneer er sprake is van een negatief saldo, de rentelasten zijn hoger dan de rentebaten, wordt de rente toegerekend aan de verschillende taakvelden middels de omslagrente.

De omslagrente wordt bepaald door de rentekosten te verminderen met de rentebaten en de rente die direct toegerekend kan worden aan de grondexploitatie of projecten. De rentekosten die resteren worden gedeeld door de boekwaarde van de (im)materiële vaste activa om zo de omslagrente te bepalen. De (im)materiële vaste activa zijn ingedeeld naar taakveld, het vermenigvuldigen van de boekwaard van het actief maal de omslagrente bepaald vervolgens de rentekosten per taakveld.

Voor 2027 verwachten we een rentelastresultaat van € 531.000 negatief. Vrijwel de gehele rentelast wordt wordt omgeslagen over de activa en beland zodoende in de programma's. Na aftrek van de omgeslagen rentelasten resteert er een positief resultaat van € 2.000 op het taakveld treasury. In de onderstaande tabel worden de rentebaten, rentelasten en de verdeling daarvan weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2027
Rentelasten	
Langlopende leningen	-232
Herfinanciering	-1
Rente kortgeld	-342
Rekening courant krediet SVn	0
Totale rentelasten	**-575**

Bedragen x € 1.000	**Begroting 2027**
Rentebaten	
Schatkistbankieren	0
SVn leningen	25
Overige leningen / Rekening courant	20
Totale rentebaten	**45**
Renteresultaat	**-531**
Verdeling renteresultaat	
Verrekening taakvelden o.b.v. omslagrente	-529
Taakveld treasury	2

Paragraaf bedrijfsvoering

5.1 Inleiding

De term ‘bedrijfsvoering’ verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting (‘PIOFACH’), aangevuld met juridisch en inkoop.

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Ontwikkeling personele bezetting
- ICT als belangrijke randvoorwaarde
- Ontwikkeling risicomanagement en interne controle
- Fraude en integriteit
- Continuïteit

5.2 Ontwikkeling personele bezetting

Het begrote vaste aantal FTE voor de organisatie bedraagt per 1 januari 2026 175,6 FTE.

In de periode 2024-2026 maakt de organisatie gebruik van tijdelijke extra formatie (15,1 FTE) om de aanwezige frictie, ten gevolge van de start van de ambtelijke organisatie, het hoofd te kunnen bieden. Dit proces om te downsizen is best complex omdat de organisatie gebouwd is op verschillende aannames (aantal cliënten, areaal en kwaliteitsniveaus welke in de praktijk soms afwijken van de aanname). Tevens blijkt de inrichting van werkprocessen een duidelijke relatie met de omvang van de organisatie te hebben. De afbouw van de tijdelijke formatie richting 1-1-2027 ligt op veel onderdelen op koers, maar kent op een aantal onderdelen ook nog duidelijke uitdagingen. Voor de verder afbouw is in 2027 een (tijdelijk) bedrag van € 793.000 beschikbaar (circa 8 FTE).

Het ziekteverzuimpercentage heeft zich als volgt ontwikkeld

	Ziekteverzuim %
2022	6,37%
2023	6,24%
2024	4,79%
2025	7,40%
2026 (t/m juni)	8,46%

Het ziekteverzuim t/m 2023 heeft betrekking op de centrumregeling. Een vergelijking van 2024 en 2025 met eerdere jaren is daardoor niet goed mogelijk.

Het ziekteverzuim is vanaf het vierde kwartaal 2024 gestegen en zit over 2025 boven het landelijke gemiddelde van 6,7% (bron A&O Fonds). De piek van het ziekteverzuim is in januari 2026 bereikt. Het hoge percentage ziekteverzuim wordt met name veroorzaakt door de toename in langdurig verzuim. Deze stijging vraagt om blijvende aandacht voor duurzame inzetbaarheid, preventie, tijdige interventies en effectieve re-integratie.

5.3 ICT als belangrijke randvoorwaarde

Het informatieplan "informatie op orde" 2025- 2028 geeft richting aan de ontwikkeling van onze informatievoorziening. Dit op basis van 4 veranderspoeren en waarbij we in 2027 de volgende stappen gaan zetten:

1. Dienstverlening dichtbij, nadat een basis is gelegd voor (digitale) dienstverlening, mede aangejaagd door de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), gaan we naar de toekomst kijken hoe onze publieke dienstverlening zich verder moet gaan ontwikkelen en hoe dat vorm te geven. Met daarbij een gezonde balans tussen fysiek contact en digitale dienstverlening.

2. En gaan we in het spoor wettelijke opgaven aan slag met de verdere ontwikkeling van de WOO (Wet open overheid) om daarmee actief en transparant openbaar te publiceren en processen en informatiehuishouding daarop aan te laten sluiten. De nieuwe Archiefwet en het Selectiebesluit 2027 worden hierin meegenomen, met duidelijk eigenaarschap en een vaste plek voor informatiebeheer in de planning- en controlcyclus. We werken verder aan de implementatie van BIO2 en de nieuwe cyberwetgeving om stapsgewijs onze digitale weerbaarheid te verbeteren voor de continuïteit van onze dienstverlening.

3. Vertrouwen in verandering, de implementatie van de nieuwe digitale en moderne werkplekomgeving in 2027 betekent een andere manier van digitaal samenwerking en worden mensen daarin meegenomen. De kansen van de inzet van AI worden verdergaand ontdekt met daarbij vooral oog voor het ontwikkelen van digitale vaardigheden in de organisatie.

4. In het spoor daadkracht door data gaan we verder invulling geven aan het datagedreven werken en stappen zetten om als organisatie te groeien in datavolwassenheid. En wordt extra capaciteit data-analyse ingezet om voor onze gemeente de hervormingsagenda jeugd te ondersteunen.

5.4 Ontwikkeling risicomanagement en interne controle

Ontwikkelen Control

Ook in 2027 blijft de versterking van de interne beheersing van financiële processen een belangrijk aandachtspunt. Binnen het Controlplatform voeren de controllers gesprekken met de vakafdelingen over de risico’s die verbonden zijn aan de verschillende financiële processen. Het doel hiervan is om beheersmaatregelen te identificeren en waar nodig te verbeteren, zodat risico’s niet leiden tot fouten, onrechtmatigheden of financiële nadelen.

Hierbij wordt onder meer aandacht besteed aan rechtmatigheidsrisico’s, risico’s met betrekking tot de volledigheid van belasting- en legesopbrengsten, frauderisico’s en risico’s op misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke regelingen en voorzieningen.

Samen met de proceseigenaren wordt beoordeeld of processen qua opzet adequaat zijn ingericht. Om vast te stellen of de beheersmaatregelen ook daadwerkelijk functioneren zoals bedoeld, worden periodiek dossiercontroles uitgevoerd. Deze controles worden uitgevoerd door medewerkers die niet direct betrokken zijn bij de uitvoering van het betreffende proces. De controllers begeleiden deze werkzaamheden, bewaken de kwaliteit van de uitgevoerde controles, voeren reviews uit en rapporteren de resultaten aan management en directie. Daarnaast adviseren zij management, directie en bestuur over noodzakelijke verbetermaatregelen.

De uitkomsten van deze werkzaamheden vormen tevens een belangrijke informatiebron voor de accountant. De accountant gebruikt deze informatie bij de beoordeling van de interne beheersing, de getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen.

Collegeverklaring financiële rechtmatigheid
Sinds het boekjaar 2023 neemt het college een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. Met deze verantwoording legt het college rechtstreeks verantwoording af aan de gemeenteraad over de rechtmatigheid van het financieel handelen. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan de begrotingscriteria, het voorwaardencriterium en het criterium Misbruik en Oneigenlijk Gebruik (M&O).

De accountant verstrekt een controleverklaring bij de jaarrekening en beoordeelt daarbij tevens de getrouwheid van de door het college afgelegde rechtmatigheidsverantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft niet alleen betrekking op de naleving van wet- en regelgeving en gemeentelijke verordeningen, maar ook op begrotingsrechtmatigheid en het voorkomen van misbruik van gemeentelijke voorzieningen. In dit kader vormen de betaalbaarheid en toegankelijkheid van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning een belangrijk aandachtsgebied. De gemeente besteedt aanzienlijke middelen aan deze voorzieningen en heeft daarom een verantwoordelijkheid om zorg van goede kwaliteit doelmatig in te kopen en toezicht te houden op de rechtmatigheid van de gedeclareerde kosten.

Om hier invulling aan te geven heeft het college in 2025 een Algemeen Controleplan vastgesteld. Dit controleplan beschrijft de wijze waarop toezicht wordt gehouden op de rechtmatigheid en doelmatigheid van de geleverde zorg en hoe wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen uit de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015). Een belangrijk onderdeel hiervan is het proces van materiële controle, waarbij risico’s worden geïdentificeerd, geanalyseerd en gericht onderzocht.

Voor een betaalbaar en toegankelijk zorgstelsel is het essentieel dat de gemeente niet alleen kwalitatief goede en doelmatige zorg inkoopt, maar ook vaststelt dat de gedeclareerde zorg daadwerkelijk is geleverd en passend was bij de ondersteuningsbehoefte van de inwoner. Voor de uitvoering van deze controles zijn vanaf 2025 structureel middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van een accountmanager, een medewerker voor Bibob-onderzoeken en een medewerker voor data-analyse en risicogerichte controles. Waar in voorgaande jaren vooral ervaring is opgedaan met de inrichting van het M&O-beleid, wordt vanaf 2025 uitvoering gegeven aan een meer structurele en risicogerichte aanpak.

Rol van de controllers
De controllers hebben een belangrijke rol bij de voorbereiding van de collegeverklaring financiële rechtmatigheid. Om deze taak zorgvuldig te kunnen uitvoeren, opereren zij vanuit een onafhankelijke positie binnen de organisatie.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de eerstelijnscontroles ligt bij de teammanagers en proceseigenaren. De controllers vervullen vervolgens een rol in de tweede lijn door vast te stellen of de beheersmaatregelen worden nageleefd en voldoende zekerheid bieden. Daarnaast voeren zij werkzaamheden uit in de derde lijn, waarbij zij beoordelen of de gekozen beheersmaatregelen qua opzet, bestaan en werking toereikend zijn om de geïdentificeerde risico’s af te dekken.

Op basis van hun bevindingen adviseren de controllers management, directie en bestuur over verbeteringen in de interne beheersing en doen zij aanbevelingen om de doelmatigheid, efficiency en rechtmatigheid van de gemeentelijke processen verder te versterken.

5.5 Fraude en integriteit

Fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik

In de Kadernota Rechtmatigheid 2022 van de Commissie BBV wordt onderscheid gemaakt tussen fraude binnen de organisatie en misbruik en oneigenlijk gebruik door derden. De accountant heeft een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van fraude in het kader van de controle van de jaarrekening. Hierbij gaat het om opzettelijke handelingen van één of meerdere personen binnen de gemeentelijke organisatie, waarbij door middel van misleiding een onrechtmatig of onwettig voordeel wordt behaald. Een voorbeeld hiervan is het bewust betalen van valse facturen waarbij medewerkers van de gemeente betrokken zijn.

Dergelijke fraudegevallen vallen onder de beoordeling van de getrouwheid van de jaarrekening en maken daarom geen onderdeel uit van de rechtmatigheidsverantwoording van het college. Indien fraude op een juiste wijze in de jaarrekening is verwerkt, kan hierover desgewenst een toelichting worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

Naast interne fraude kan sprake zijn van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) van gemeentelijke regelingen en voorzieningen. In het maatschappelijk verkeer worden begrippen als zorgfraude, bijstandsfraude of fraude met vergunningen vaak gebruikt. Vanuit het rechtmatigheidskader worden deze situaties aangemerkt als misbruik en oneigenlijk gebruik. Het betreft hierbij derden die bewust of onbewust oneigenlijk gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen, subsidies, uitkeringen of andere regelingen.

Sinds verslagjaar 2023 maakt de verantwoording over het voorkomen, signaleren en beheersen van misbruik en oneigenlijk gebruik onderdeel uit van de rechtmatigheidsverantwoording van het college bij de jaarrekening.

Fraudebeheersing

Het is van belang dat de gemeente Dantumadiel inzicht heeft in de frauderisico's die zich binnen de organisatie kunnen voordoen en op een bewuste en gestructureerde wijze invulling geeft aan de beheersing daarvan. Als publieke organisatie draagt de gemeente een eigen verantwoordelijkheid voor het voorkomen, signaleren en bestrijden van fraude. Gelet op haar maatschappelijke taak en voorbeeldfunctie is het daarbij van belang dat de aanpak van fraude transparant en zichtbaar is voor zowel medewerkers als inwoners.

Ook binnen de gemeente Dantumadiel bestaan frauderisico's. Hoewel niet alle risico's volledig kunnen worden voorkomen, kan een goede analyse van deze risico's bijdragen aan het treffen van passende beheersmaatregelen en het vergroten van de weerbaarheid van de organisatie. Een systematische benadering van frauderisico's stelt de gemeente in staat om weloverwogen keuzes te maken over preventie, detectie en opvolging.

Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude binnen de organisatie. Om deze verantwoordelijkheid te ondersteunen, maakt de frauderisicoanalyse vanaf 2024 structureel onderdeel uit van het Interne Controleplan van Team Control. Waar mogelijk wordt deze analyse geïntegreerd met de risicoanalyse die wordt uitgevoerd in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording, aangezien tussen beide terreinen een duidelijke samenhang bestaat.

Binnen de verschillende Controlplatforms worden de frauderisico's periodiek geïnventariseerd en beoordeeld. De uitkomsten van deze analyses leiden tot het treffen van passende beheersmaatregelen gericht op het voorkomen, signaleren en beperken van frauderisico's. Daarnaast draagt het periodiek uitvoeren van frauderisicoanalyses bij aan het vergroten van het fraudebewustzijn binnen de organisatie en het versterken van een integere organisatiecultuur.

De aandacht voor fraudebeheersing binnen de overheid is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Fraude kan niet alleen leiden tot financiële schade, maar tast ook het vertrouwen van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de overheid aan. Een professionele en zichtbare aanpak van fraudebeheersing draagt daarom bij aan zowel de rechtmatigheid als de maatschappelijke legitimiteit van het gemeentelijk handelen.

Om de gemeentelijke aanpak verder te professionaliseren heeft het college begin 2025 het Fraudebeleidsplan vastgesteld. In dit beleidsplan is vastgelegd hoe de gemeente fraude definieert, welke factoren bijdragen aan frauderisico's en welke uitgangspunten gelden voor de beheersing daarvan. Daarnaast beschrijft het plan de verantwoordelijkheden binnen de organisatie, de wijze waarop frauderisico's worden gemonitord en de procedure die wordt gevolgd bij signalen of vermoedens van fraude. Daarmee vormt het Fraudebeleidsplan het kader voor een integrale en consistente aanpak van fraudepreventie, fraudedetectie en opvolging binnen de gemeente Dantumadiel.

Integriteit
Integriteit blijft een belangrijk aandachtspunt binnen onze organisatie. De maatregelen rondom de indiensttreding van medewerkers blijven onverminderd van kracht. Voor alle nieuwe medewerkers worden een geheimhoudingsverklaring en een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) gevraagd. Daarnaast leggen nieuwe ambtenaren tijdens een gezamenlijke bijeenkomst de ambtseed of -belofte af. We besteden dan aandacht aan het thema integriteit door middel van een introductie door de burgemeester en een interactief dilemmaspel.

We zetten in op bewustwording en weerbaarheid van medewerkers. Dat loopt via P&O door beleid en regelingen te actualiseren, casussen te bespreken en blijvend het gesprek te voeren met management en directie. Maar heeft het onderwerp een plek binnen de aanpak van ondermijning, in samenwerking met de collega's van Veiligheid, en binnen het thema (digitale) informatiebeveiliging, onder andere via de Arda-trainingen.

Daarnaast werken we aan een integraal plan voor het beheersen van interne risico's. Hierbij gaat het om situaties waarin medewerkers of andere personen met interne (fysieke of digitale) toegang, bewust of onbewust schade kunnen veroorzaken. De risico's kunnen bijvoorbeeld ontstaan door menselijke fouten of onzorgvuldigheid, maar ook door opzettelijke acties als datadiefstal, misbruik van bevoegdheden of sabotage. We werken aan een gerichte aanpak waarin bestaande en nieuwe technische, organisatorische en menselijke maatregelen samenkomen. Zo versterken we niet alleen de veiligheid van onze organisatie, maar ook het bewustzijn en de weerbaarheid van iedereen die voor of binnen onze gemeente werkzaam is.

5.6 Continuïteit

De begroting is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. De continuïteit van gemeenten is op grond van artikel 12 van de financiële verhoudingswet wettelijk verankerd. Om die reden is de continuïteit van de gemeente Dantumadiel in voldoende mate gewaarborgd. Tevens zijn in de begroting of andere besluiten geen stellige voornemens om majeure aanpassingen te doen in beleid, taken, activiteiten of locaties die mogelijk materiële effecten hebben op vermogen of resultaat.

Paragraaf verbonden partijen

Kader verbonden partijen

6.1 Kader verbonden partijen

Inleiding

De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

Definitie verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaat- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partij
Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
  Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.

- Privaatrechtelijke verbonden partij
  Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
  Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:

    - Verenigingen;
    - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
    - Naamloze vennootschappen;
    - Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften BBV
In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.

- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:

    - Gemeenschappelijke regelingen;
    - Vennootschappen en coöperaties;
    - Stichtingen en verenigingen;
    - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

Risico's
Bij elke verbonden partij is een kopje opgenomen betreffende het risico dat de verbonden partij vormt voor de gemeente. Doet zich een risico voor, dan is dit bij de verbonden partij vermeld. Geen risico komt tot uitdrukking in een plat streepje - .

Verbonden partijen
Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV-artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen. De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
    - GR Veiligheidsregio Fryslân
    - GR Sociaal Domein Fryslân
    - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
    - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
    - GR Dokwurk
    - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
    - GR Recreatieschap de Marrekrite

- Vennootschappen en coöperaties
    - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
    - Afvalsturing Friesland (Omrin)
    - Bank Nederlandse Gemeenten

- Stichtingen en verenigingen
    - Stichting Roobol
    - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
    - Vereniging van Friese Gemeenten
    - Stichting IJswegencentrale Oostergo
    - Coöperatie Openbare Verlichting Energie Fryslân UA

Gemeenschappelijke regelingen

GR Veiligheidsregio Fryslân

Veiligheidsregio Fryslân
Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer en 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten;
    - Het dagelijks bestuur bestaat uit:
        - de voorzitter van het algemeen bestuur;
        - de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid;
        - de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid.
    - De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr.
- Financieel belang:
    - Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	2.378	2.460
Eigen vermogen	2027	7.206	7.223
Vreemd vermogen	2027	98.262	109.236

Omvang financieel resultaat begroting 2026, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Sociaal Domein Fryslân

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018

Juridische status: Gemeenschappeling regeling met centrumgemeente

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr. 61128, dd. 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen.
  - De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling.
- Financieel belang:
  - De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van deJeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden na gecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten.
  - Voor de paragraaf zijn geen gegevens ontvangen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	202	204
Eigen vermogen	2027	0	0
Vreemd vermogen	2027	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Welstandszorg Hûs en Hiem

Welstandszorg Hûs en Hiem

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt.
  - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan.
  - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur.
- Financieel belang:
  - Elke deelnemende gemeente draagt bij in de kosten naar rato van de dienstverlening op basis van tarieven die door het algemeen bestuur worden vastgesteld en meegedeeld aan de gemeenten.
  - Een nadelig saldo kan, na in achtneming van het vastgestelde reserveringsbeleid, door de gemeenten worden gedragen in verhouding tot het aantal ingezetenen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	19	20
Eigen vermogen	2027	491	491
Vreemd vermogen	2027	367	345

Omvang financieel resultaat begroting 2027, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 5 Wenjen en Omjouwing

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Het openbaar lichaam heeft de volgende taken:

- basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017.
- aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen;
- adviserende en voorbereidende taken t.b.v. bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen;
- de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur;
- het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;
- het in stand houden van een Milieualarm-nummer.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur.
  - De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur.
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017.
- Financieel belang:
  - De kosten van de taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief;
  - Conform artikel 30 gr. Fumo 2017.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	502	538
Eigen vermogen	2027	800	800
Vreemd vermogen	2027	4.755	4.755

Omvang financieel resultaat begroting 2026, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Dokwurk

Dokwurk (Voor 1-8-2021 Leer- werkbedrijf Noardeast-Fryslân)

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen en 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeid)re-integratie van de

doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel en de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. Deze vm. gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân.
Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
    - Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan.
    - Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr.
- Financieel belang:
    - Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam.
    - De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	310	196
Eigen vermogen	2027	13.660	14.570
Vreemd vermogen	2027	11.630	11.924

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Mobiliteitsbureau Noard East Fryslân

Bedrijfsvoering organisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie

Programma's: 3 Soarch en Wolwêzen

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:
De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytstjerksteradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken in de regio Noordoost Fryslân op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 dd. 22-3-2017).
Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:

- De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting.
- Opheffing:
  - De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten.
  - Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.

- Financieel belang:
  - Artikel 19 GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsburo NOF Stct. 2017-16823;
  - Variabele vervoerskosten op basis van gebruik vertaald in gebruikseenheden;
  - Vaste kosten op basis van aantal leerlingen voor regiekosten op het routevervoer en aantal ritten voor de regiekosten van het vraagafhankelijke vervoer;
  - Vaste kosten van het mobiliteitsbureau voor de deelnemende gemeenten op basis van het aantal inwoners.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	900	984
Eigen vermogen	2027	0	0
Vreemd vermogen	2027	1189	1.094

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2025, x € 1.000: 0

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

GR Recreatieschap de Marrekrite

Marrekrite

Juridische status: Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam

Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.

De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang:

- Het bevorderen van waterrecreatie
- Het bevorderen van landrecreatie
- Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie)

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  - Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats.
  - Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen.

- Financieel belang:
    - De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	25	31
Eigen vermogen	2027	3.687	3.666
Vreemd vermogen	2027	9.383	10.500

Omvang financieel resultaat begroting 2027, x € 1.000: -21

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vennootschappen en coöperaties

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland

NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang:
  Stemrecht op grond van aandelen.
- Financieel belang:
  De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2024 (pagina 11/106 jaarrekening 2024) niet gewijzigd.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2025 (x € 1.000)	Begroting 2026 (x € 1.000)
Financieel belang	2026	133	133
Eigen vermogen	2026	7.736	7.003
Vreemd vermogen	2026	39.315	36.201

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2025, x € 1.000: -/-442

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Afvalsturing Friesland (Omrin)

Afvalsturing Friesland (Omrin)

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.

Wijze van belang:

- Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A, 1.350 gewone aandelen B en 21 gewone aandelen C. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 1.350 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland. De gemeente Pekela heef de 21 aandelen C in handen.
- Financieel belang:
  De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.

De afvalsturing is een NV. Voor een NV gelden andere begrotingsregels. De BBV is niet van toepassing. De afvalsturing neemt daarom geen geprognotiseerde balans op in de begroting.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	0	0
Eigen vermogen	2027	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt
Vreemd vermogen	2027	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt

Omvang financieel resultaat begroting 2027; x € 1.000: 4.863

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Bank Nederlandse Gemeenten

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Juridische status: Naamloze vennootschap

Programma's: Algemiene dekkingsmiddels, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Stemrecht op basis van aandelen.
- Financieel belang:
  Dantumadiel bezit per 31-12-2024 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).

BNG Bank emitteert leningen, die beursgenoteerd zijn. Om die reden is BNG Bank gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder.

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2026	28	28
Eigen vermogen	2026	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt
Vreemd vermogen	2026	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt

Omvang financieel resultaat begroting 2025 x € 1.000: Wordt niet verstrekt

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Coöperatie Openbare Verlichting Energie Fryslân UA

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA

Juridische status: Coöperatie

Programma's: 6 Iepenbiere Romte

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

Het inkopen van energie (Energie-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân en datgene wat daarmee verband houdt. Het beheer en onderhoud van openbare verlichting (OVL-diensten) en van laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen (Laadinfra-Diensten) ten behoeve van de deelnemende gemeenten in Fryslân. (Artikel 2 Statuten)

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  De gemeente Dantumadiel is een gewoon lid van deze vereniging en heeft stemrecht. De gemeente heeft de plicht om de diensten van de coöperatie af te nemen. Hiervoor moet een overeenkomst worden afgesloten.
- Financieel belang:
  De leden van de coöperatie delen in de winst en het verlies van de coöperatie naar rato van de door hen in het betreffende boekjaar afgenomen OVL-Diensten, Energie-Diensten en Laadinfra-Diensten. Deze toekenning heeft plaats bij op door de raad van commissarissen goedgekeurd voorstel van de directie genomen besluit van de algemene ledenvergadering. (Artikel 20 Statuten).

De OVEF neemt geen geprognotiseerde balans op in de begroting.

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	0	0
Eigen vermogen	2027	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt
Vreemd vermogen	2027	Wordt niet verstrekt	Wordt niet verstrekt

Omvang financieel resultaat begroting 2026, x € 1.000: € 0,-

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichtingen en verenigingen

Stichting Roobol

Stichting Roobol
Juridische status: Stichting
Programma's: 2 Mienskip

Openbaar en wijze van belang:
Openbaar belang:
Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslan, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs.
Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie.
  - Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school.
  - Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten)
- Financieel belang:
  - Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zo nodig de stichting te ontbinden.
  - In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten)
  - De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd. na het boekjaar) verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten)

Financieel Belang:

	Jaar	Begroting 2026 (x € 1.000)	Begroting 2027 (x € 1.000)
Financieel belang	2027	p.m.	p.m.
Eigen vermogen	2027	3.044	3.409
Vreemd vermogen	2027	4.536	3.965

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2025, x € 1.000: -/- 317

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Juridische status: Vereniging
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten.
- Financieel belang:
  Conform de statuten betalen de leden contributie. De contributie voor 2024 betreft:
  € 42.745

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2026	46	43
Eigen vermogen	2024	60.360	60.360
Vreemd vermogen	2024	166.973	166.973

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2024, x € 1.000: -/- 634

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Vereniging van Friese Gemeenten

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)
Juridische status: Vereniging
Programma's: 1 Ynwenner en Bestjoer

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht.
- Financieel belang:
  - De leden betalen contributie
  - De gemeente Dantumadiel € 12K

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2026	13	13
Eigen vermogen	2024	171	173
Vreemd vermogen	2024	101	98

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2024 x € 1.000: 2

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Stichting IJswegencentrale Oostergo

Stichting IJswegencentrale Oostergo
Juridische status: Stichting
Programma's: 4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Openbaar en wijze van belang:

Openbaar belang:

De gemeente Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân. hebben een IJswegencentrale opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Wijze van belang:

- Bestuur belang:
  Een wethouder van Dantumadiel is lid van het dagelijks bestuur.
- Financieel belang:
  De gemeenten Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân geven een bijdrage van 0,045 per inwoner.

Financieel Belang:

	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
Financieel belang	2025	0,9	0,9
Eigen vermogen	2025	67	68
Vreemd vermogen	2025	0	0

Omvang financieel resultaat jaarrekening 2024 x € 1.000: 0,4

Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar): -

Paragraaf grondbeleid

7.1 Inleiding

Na het bereiken van een piek in de zomer van 2022, daalden de huizenprijzen een jaar lang. Dat was het gevolg van een combinatie van stijgende hypotheekrente en verslechterde economische vooruitzichten.

Deze daling draaide in de zomer van 2023: de rente bleef stabiel en inkomens begonnen te stijgen. Hogere inkomens vergrootten de leencapaciteit, terwijl het aanbod van nieuwe woningen krap bleef. Sindsdien zijn de huizenprijzen hersteld en liggen ze ver boven het niveau van medio 2022.

Voor 2024 waren de prijzen gemiddeld 8,7 % hoger dan in 2023. DNB verwacht dat de huizenprijzen in 2025 met circa 7 % stijgen, en dat die groei in 2026 (en naar verwachting ook in 2027) afvlakt naar ongeveer 4 % per jaar.

Deze stijging wordt vooral gedreven door hogere lonen, die zowel de koopkracht als de maximale leencapaciteit vergroten, én door blijvende woningnood en beperkt nieuwbouwaanbod.

Starters blijven het moeilijk hebben. Volgens DNB is het benodigde bruto gezinsinkomen om een gemiddelde woning te kunnen financieren voor veel starters nog steeds buiten bereik. Vormen als eigen spaargeld, schenkingen of gedeelde aankoop blijven noodzaak.

Het aanbod van nieuwbouwwoningen blijft ernstig beperkt door hoge bouwkosten, hogere prijzen van bouwmaterialen, personeelstekorten en strenge stikstofregelgeving. Gezien het belang van voldoende woningaanbod voor de toegankelijkheid van de Nederlandse woningmarkt, is het essentieel dat onze gemeente de komende jaren het aanbod van nieuwbouwwoningen uitbreidt—voor diverse doelgroepen.

7.2 Nota Grondbeleid 2026-2029

De Nota Grondbeleid 2026-2029 is inmiddels door de Raad vastgesteld. Hiermee worden onderstaande doelen nagestreefd:

- Het te voeren grondbeleid aanpassen aan de actuele wet- en regelgeving.
- De raad kaders voor het te voeren grondbeleid vast laten stellen.
- De uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde grondbeleid.
- Het creëren van duidelijkheid over grondverwerving en de uitgifte van gronden.
- Het bieden van inzicht in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen.
- Het toevoegen van erfpacht als een van de instrumenten binnen het grondbeleid.

Het grondbeleid heeft betrekking op de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te verwezenlijken.

7.3 Grondexploitatiecomplexen

Aan het begin van het boekjaar waren de volgende complexen in exploitatie:
Jagerswei II te Broeksterwâld,
Jagerswei III te Broeksterwâld,
De Westereen East te De Westereen,
Oostersingel te De Westereen,
De Bosk te Feanwâlden,
Adolarstrjitte te Walterswâld,
De Moark en Juckemawei te Rinsumageast,
Prikkebosk te Damwâld,
Botkeskoalle te Feanwâlden,
De Frosk te De Westereen.

Aan het einde van het boekjaar zullen de complexen Jagerswei II en Jagerswei III te Broeksterwâld, Adolarstrjitte te Walterswâld en Oostersingel te De Westereen worden afgesloten. In de loop van het boekjaar is grondexploitatie De Wiken te De Westereen geopend.

In Tabel 1 is het verloop van de boekwaarde gedurende het boekjaar, de totale winstneming en de balanswaarde aan het einde van het boekjaar na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd. De boekwaarde van de grondexploitatiecomplexen betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten.
Het te verwachten resultaat van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt op basis van de eindwaarde na actualisatie €2.064.247,-. Er is een verliesvoorziening met betrekking tot de grondexploitatie Oostersingel gevormd, na actualisatie van de grondexploitaties, omdat de kostenstijging sneller oploopt dan de opbrengstenstijging en omdat er extra kosten gemaakt moeten worden om de grond gereed te maken voor verkoop.

TABEL 1: Totaaloverzicht grondexploitatiecomplexen

Project	Einddatum	BW 1-1-2025	BW 31-12-2025	Totale winstneming	Balanswaarde 1-1-2026
Oostersingel, De Westereen	31-12-2028	-17.527	-9.203	5.296	-3.907
De Westereen-East, De Westereen	31-12-2026	-57.150	-1.150.828	553.421	-597.407
Jagerswei II, Broeksterwâld	31-12-2026	-18.641	-313.069	134.779	-178.290
Jagerswei III, Broeksterwâld	31-12-2026	-25.008	-288.214	27.805	-260.409
Adolarstrjitte, Walterswâld	31-12-2026	-25.394	-368.649	123.325	-245.324
De Bosk, Feanwâlden	31-12-2030	1.232.959	2.072.371	771.521	1.043.892

De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	31-12-2030	1 97.782	6 64.426	-	664.426
De Botkesskoalle, Damwâld	31-12-2027	1 0.780	1 34.850	-	134.850
De Frosk, De Westereen	31-12-2030	2 45.226	2 52.022	-	252.022
Prikkebosk, Damwâld	31-12-2031	1.20 5.077	1. 254.394	-	1.254.394
De Wiken, De Westereen	31-12-2029	n.v.t.	54.776	-	54.776
Totaal		**1.60 5.104**	**4 48.101**	**1.616. 146**	**2.064.247**

7.4 Winstneming grondexploitatiecomplexen

Op grond van Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de gemeente bij grondexploitatiecomplexen tussentijds winst te nemen conform de Percentage of Completion-methode. Het uitgangspunt van de Percentage of Completion-methode is de tot en met het huidige boekjaar gerealiseerde kosten en opbrengsten, ten opzichte van de totale kosten en opbrengsten. In *Tabel 2. Winstneming.* is de totale winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

TABEL 2: Winstneming

Project	Resultaat	PoC-percentage	Totale winstneming
Oostersingel, De Westereen	-208.332	61,5%	-208.332
De Westereen-East, De Westereen	719.135	76,0%	553.421
Jagerswei II, Broeksterwâld	206.152	66,7%	134.779
Jagerswei III, Broeksterwâld	71.450	51,7%	27.805
Adolarstrjitte, Walterswâld	202.581	59,2%	123.325
De Bosk, Feanwâlden	1.326.940	58,0%	771.521
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	70.774	n.v.t.	-168.351
De Botkesskoalle, Damwâld	16.441	n.v.t.	-
De Frosk, De Westereen	20.815	n.v.t.	-
Prikkebosk, Damwâld	2.041.850	n.v.t.	-
De Wiken, De Westereen	246.798	n.v.t.	-
Totaal	**4.467.806**		**1.234.167**

In *Tabel 3. Specificatie winstneming.* is de winstneming op basis van de Percentage of Completion-methode na actualisatie per boekjaar en grondexploitatiecomplex gespecificeerd.

TABEL 3: Specificatie winstneming					
Project	Totale winstneming	2017-2022	2023	2024	2025
Oostersingel, De Westereen	-208.332	21.872	-18.832	2.257	-5.297
De Westereen-East, De Westereen	553.421	324.313	-32.984	197.348	64.744
Jagerswei II, Broeksterwâld	134.779	63.286	88.748	-22.606	5.351
Jagerswei III, Broeksterwâld	27.805	-	9.883	23.518	-5.596
Adolarstrjitte, Walterswâld	123.325	-	201	113.879	9.245
De Bosk, Feanwâlden	771.521	155.004	193.138	-46.418	469.796
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-	-
De Botkesskoalle, Damwâld	-	-	-	-	-
De Frosk, De Westereen	-	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	-3.767
Prikkebosk, Damwâld	-	-	-	-	-
De Wiken, De Westereen	-	-	-	-	-
Totaal	**1.402.518**	**564.475**	**240.154**	**267.978**	**534.474**

De totale winstneming van de grondexploitatiecomplexen tezamen bedraagt na actualisatie €4.467.806,-. In de voorgaande boekjaren is een tussentijdse winst ten bedrage van €1.607.081 genomen. De resterende winst wordt in de komende jaren op basis van de PoC-methode genomen.

7.5 Nog te realiseren kosten en opbrengsten

In Tabel 4. Specificatie nog te realiseren kosten en opbrengsten. zijn de nog te realiseren kosten en opbrengsten per 31-12-2025 per grondexploitatiecomplex gespecificeerd.
De boekwaarde van de grondexploitatiecomplexen betreft het saldo van de gerealiseerde kosten en de gerealiseerde opbrengsten tot en met 31-12-2025. De nog te realiseren kosten zorgen voor een verhoging van de boekwaarde en de nog te realiseren opbrengsten zorgen voor een verlaging van de boekwaarde. De boekwaarde per 31-12-2025 vermeerderd met de nog te realiseren kosten en verminderd met de nog te realiseren opbrengsten resulteert in het eindresultaat.

TABEL 4: Nog te realiseren kosten en opbrengsten

Project	BW 31-12-2025	Nominale kosten	Nominale opbrengsten	Eindresultaat
Oostersingel, De Westereen	-9.203	743.036	-525.501	-208.332
De Westereen-East, De Westereen	-1.150.828	431.693	-	719.135
Jagerswei II, Broeksterwâld	-313.069	106.917	-	206.152
Jagerswei III, Broeksterwâld	-288.214	216.764	-	71.450
Adolarstrjitte, Walterswâld	-368.649	166.068	-	202.581
De Bosk, Feanwâlden	272.371	502.307	-2.101.618	1.326.940
De Moark en Juckemawei, Rinsumageast	664.426	1.322.799	-2.058.019	70.794
De Botkesskoalle, Damwâld	134.850	168.597	-319.888	16.441
De Frosk, De Westereen	252.022	762.817	-1.035.655	20.816
Prikkebosk, Damwâld	1.254.394	2.373.835	-5.670.079	2.041.850
De Wiken, De Westereen	54.776	2.233.424	-2.534.998	246.798
Totaal	**502.877**	**9.028.257**	**-14.245.758**	**4.714.624**

7.6 Risico’s

Voor de elf lopende grondexploitaties zijn de risico's geïnventariseerd en gekwantificeerd. De totale omvang van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 324.258,-.

De belangrijkste risico's hebben betrekking op een mogelijke vertraging in de uitgifte van kavels, achterblijvende verkopen en kostenstijgingen die uitstijgen boven de reeds in de grondexploitaties verwerkte indexeringen. Daarnaast kunnen rentestijgingen en projectspecifieke omstandigheden leiden tot afwijkingen in de financiële resultaten.

Voor deze risico's is geen afzonderlijke bestemmingsreserve gevormd. De risico's worden jaarlijks geïnventariseerd, beoordeeld en gekwantificeerd. Op basis hiervan wordt binnen het kader van het gemeentelijke risicomanagement de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en betrokken bij de afweging van de algemene reserve.

Een nadere toelichting op de geïnventariseerde risico's en de wijze waarop deze zijn meegewogen in het weerstandsvermogen is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Paragraaf openbaarheid

8.1 Paragraaf openbaarheid

Deze openbaarheidsparagraaf is voorgeschreven door de Wet open overheid (Woo). In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Woo wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting en jaarverslagen aandacht besteden aan de manier waarop zij als bestuursorgaan de Woo uitvoeren.

De Woo gaat over een transparante overheid die actief informatie openbaar maakt. Het doel van de wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden. Dit doen we door meer overheidsinformatie openbaar te maken, sneller en voor iedereen toegankelijk. Per 1 mei 2022 zijn er Woo contactpersonen. Zij beantwoorden vragen van burgers over de beschikbaarheid van publieke informatie.

In 2022 is gestart met de invoering van de actieve openbaarmaking van de Wet open overheid. De invoering gaat in zogenaamde tranches en tranche 1 is in november 2024 in werking getreden. De planning van tranche 2 is inmiddels weer vertraagd en de datum van inwerkingtreding is (nog) onduidelijk.

Er is in 2023 een impactanalyse uitgevoerd. Onderdeel van de impactanalyse is het vaststellen van het ambitieniveau voor de gemeente Dantumadiel. Dit is vastgesteld op ambitieniveau 3 met een doorgroei naar ambitieniveau 2. Ambitieniveau 3 is openbaar maken wat wettelijk verplicht is en datgene wat toegevoegde waarde biedt. Ambitieniveau 2 is alles actief openbaar maken, tenzij er wettelijke uitzonderingsgronden van toepassing zijn.

In 2025 zijn de ambtelijke werkzaamheden beperkt gebleven tot het actief bijhouden van de actuele wetgeving en ontwikkelingen. Daarnaast is deelgenomen aan een bijeenkomst van meerdere gemeenten om de huidige stand van zaken in kaart te brengen en te analyseren. We voldoen nog steeds aan de (minimale) wettelijke vereisten.

In 2026 is een actualisatie van de huidige stand van zaken in relatie tot onze (wettelijke) verplichtingen opgesteld. Dit is het startpunt voor de vervolg werkzaamheden die in 2027 zullen starten. In de begroting 2027 zijn middelen opgenomen om een WOO -aanjager aan te stellen die in samenwerking met vak-afdelingen en o.a. experts op het gebied van informatiebeheer, functioneel beheer, juristen verder inhoud en vorm geeft aan de uitvoering van de wet. Hiermee willen we invulling geven aan het VNG advies om als gemeenten actief door te gaan met het openbaar maken van informatie uit de Woo-informatiecategoriën.

Financiën

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 31/12/2025	Begroting 31/12/2026	Begroting 31/12/2027	Begroting 31/12/2028	Begroting 31/12/2029	Begroting 31/12/2030
Activa						
Vaste Activa						
(Im)materiële vaste activa	47.592	54.218	71.145	83.224	81.690	81.059
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	100	100	100	100	100	100
Financiële vaste activa: Leningen	2.929	2.929	2.929	2.929	2.929	2.929
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28	28
Totaal Vaste Activa	**50.649**	**57.275**	**74.202**	**86.281**	**84.747**	**84.116**
Vlottende Activa						
Liquide middelen	469	1.705	2.464	558	-144	216
Overlopende activa	7.298	7.298	7.298	7.298	7.298	7.298
Uitzettingen <1 jaar	16.403	2.405	2.405	2.405	2.405	2.405
Voorraden	1.906	2.307	-855	-364	340	-149
Totaal Vlottende Activa	**26.076**	**13.714**	**11.312**	**9.897**	**9.899**	**9.770**
Totaal Activa	**76.725**	**70.989**	**85.513**	**96.178**	**94.646**	**93.886**
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen vermogen	20.006	14.652	10.996	9.726	8.328	6.459
Resultaat	3.184	-1.512	-744	-1.198	-1.670	-533
Vaste schulden rentetypische looptijde > 1 jaar	24.487	30.116	48.745	62.374	63.963	65.152
Voorzieningen	9.598	9.018	8.338	7.634	6.918	6.238
Totaal Vaste Passiva	**57.275**	**52.275**	**67.335**	**78.536**	**77.540**	**77.316**
Vlottende Passiva						
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	3.017	3.017	3.017	3.017	3.017	3.017
Overlopende passiva	16.432	15.697	15.161	14.625	14.089	13.552
Totaal Vlottende Passiva	**19.449**	**18.715**	**18.178**	**17.642**	**17.106**	**16.570**
Totaal Passiva	**76.725**	**70.989**	**85.513**	**96.178**	**94.646**	**93.886**

Meerjarenbegroting

Saldo baten en lasten

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten						
01 Ynwenner en Bestjoer	494	485	500	521	542	563
02 Mienskip	556	619	176	176	239	239
03 Soarch en Wolwêzen	13.577	14.158	12.421	9.598	9.707	9.707
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	38	49	75	75	75	75
05 Wenjen en Omjouwing	6.922	6.109	4.790	4.719	4.488	4.322
06 Iepenbiere Romte	3.110	3.264	2.574	2.672	2.808	2.850
90 Algemiene dekkingsmiddels	59.061	58.013	59.736	57.920	58.446	59.334
91 Overhead	321	323	324	324	324	324
Totaal Baten	**84.080**	**83.021**	**80.596**	**76.004**	**76.628**	**77.414**
Lasten						
01 Ynwenner en Bestjoer	-5.149	-5.192	-4.749	-4.762	-4.758	-4.746
02 Mienskip	-3.155	-4.086	-3.968	-3.146	-3.687	-3.634
03 Soarch en Wolwêzen	-44.473	-48.011	-45.020	-41.612	-41.430	-41.010
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-971	-704	-580	-459	-460	-460
05 Wenjen en Omjouwing	-5.731	-11.883	-6.675	-5.730	-5.765	-5.786
06 Iepenbiere Romte	-9.456	-10.229	-10.081	-10.603	-10.956	-10.992
90 Algemiene dekkingsmiddels	-1.249	-546	-490	-484	-661	-832
91 Overhead	-11.300	-12.219	-11.700	-10.773	-10.510	-10.505
92 VPB	-7	-202	-222	-159	-271	-182
Totaal Lasten	**-81.491**	**-93.070**	**-83.484**	**-77.728**	**-78.498**	**-78.147**
Saldo baten en lasten	**2.589**	**-10.049**	**-2.889**	**-1.724**	**-1.869**	**-733**

Resultaat

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten	84.080	83.021	80.596	76.004	76.628	77.414
Lasten	-81.491	-93.070	-83.484	-77.728	-78.498	-78.147
Saldo baten en lasten	**2.589**	**-10.049**	**-2.889**	**-1.724**	**-1.869**	**-733**
Onttrekkingen	3.362	9.540	3.745	1.404	893	893
Stortingen	-2.767	-1.002	-1.600	-878	-694	-694
Saldo onttrekkingen en stortingen	**596**	**8.538**	**2.145**	**526**	**200**	**200**
Resultaat	**3.184**	**-1.512**	**-744**	**-1.198**	**-1.670**	**-533**

Bijlagen

Bijlage 1: Lijst van investeringen

Bijlage 1: Lijst van investeringen

Omschrijving bedragen x € 1.000)		**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Raming 2028**	**Raming 2029**	**Raming 2030**
02 Mienskip						
	Bouw basisscholen+sporthal Feanw: voorbreiding	734	0	0	0	0
	Bouw basisscholen+sporthal Feanw.: projectkstn	0	6.325	7.755	0	0
	Tijdelijk huisvesting Th. de Vrieskoalle	119	0	0	0	0
	Uitbreiding CBS De Sprankeling	174	0	0	0	0
	Totaal 02 Mienskip	**1.027**	**6.325**	**7.755**	**0**	**0**
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje						
	Ontw. bedrijventerrein Dwarsloane Broeksterwald	93	0	0	0	0
	Totaal 04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	**93**	**0**	**0**	**0**	**0**
05 Wenjen en Omjouwing						
	Grond De Teeling munestrjitte 6-8 Feanwalden	1.502	0	0	0	0
	Grond tbv HUB Boppewei	1.117	0	0	0	0
	Ontwik. De Teeling	50	0	0	0	0
	Ontwik. Haadwei Noard Damwald	223	0	0	0	0
	Ontwik. woningbouw Dammeloane Damwâld	21	0	0	0	0
	Ontwik. woningbouw De Wiken fase 2	21	0	0	0	0
	Vervangen ondergrondse containers (2026)	50	0	0	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Vervangen ondergrondse containers (2027)	30	120	0	0	0
	Vervangen ondergrondse containers (2028)	0	0	150	0	0
	Vervangen ondergrondse containers (2029)	0	0	0	150	0
	Woning De Teeling Munestrjitte 6-8 Feanwalden	165	0	0	0	0
	Totaal 05 Wenjen en Omjouwing	**3.178**	**120**	**150**	**150**	**0**
06 Iepenbiere Romte						
	Cofinanciering verkeersveiligheidssubsidie	89	133	0	0	0
	Cult.Centrum De Schiertins: Bouwk.aanpassingen	14	0	0	0	0
	D.Bosmastrjitte De Westereen uit beheerplan	0	72	0	0	0
	De Finnen Feanwalden uit beheerplan	0	0	146	0	0
	De Hagedoarn Feanwalden uit beheerplan	-307	0	0	0	0
	De Wylgen Feanwalden uit beheerplan	0	42	0	0	0
	Doortrekken regenwaterriool Nijewei Damwald	21	0	0	0	0
	Energiebesparende maatregelen De Schierstins	140	0	0	0	0
	ETW-30 Stinswei	0	420	0	0	0
	Eysingawei Rinsumageast uit beheerplan	0	62	0	0	0
	Fietspad Damwald	192	0	0	0	0
	Fietspad De Falom	260	0	0	0	0
	Fietspad Walterswald	61	0	0	0	0
	Fietspaden Dantumadiel (Verbreden Rinewâl)	7	0	0	0	0
	Foarstrjitte De Westereen uit beheerplan	100	1.949	0	0	0
	Foarwei Damwald uit beheerplan	50	158	0	0	0
	Foarwei Wâlterswâld uit beheerplan	0	0	0	742	0
	Gronden activum 721010 naar bouwgrondexploitatie	44	0	0	0	0
	Herinrichting De Swette en Kûkhernewei	0	100	420	0	0
	Herstel en vervanging bewegwijzering	19	86	86	0	0
	Herstructurering Botkeschool Damwâld	0	0	43	0	0
	Herstructurering De Bron Damwâld	42	0	0	0	0
	Herstructurering Mûnetille Damwâld	85	0	0	0	0
	HWA riool Prakkenstrjitte	-4	0	0	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Keerwanden, Beschoeiingen 2025 uit beheerplan	28	0	0	0	0
	Keerwanden, Beschoeiingen 2026 uit beheerplan	99	0	0	0	0
	Landbouwroute Rinsumageast	0	138	0	0	0
	M.Hofstrastrjitte Driezum uit beheerplan	0	62	0	0	0
	Melkemawei/Trekwei Rinsumageast	179	0	0	0	0
	Nijewei Feanwâlden uit beheerplan	0	245	0	0	0
	Openbare laadpalen 2027	0	25	0	0	0
	Openbare laadpalen 2028	0	0	25	0	0
	Openbare laadpalen 2029	0	0	0	26	0
	Openbare laadpalen 2030	0	0	0	0	27
	Opw. en herinr. Master Hofstrastjitte Driezum	0	27	0	0	0
	per verv buitenopstellingskasten (bouwkundig) 2027	0	3	0	0	0
	per verv buitenopstellingskasten (bouwkundig) 2028	0	0	3	0	0
	per verv buitenopstellingskasten (bouwkundig) 2029	0	0	0	3	0
	per verv buitenopstellingskasten (bouwkundig) 2030	0	0	0	0	3
	periodiek vervangen putten (bouwkundig) 2027	0	18	0	0	0
	periodiek vervangen putten (bouwkundig) 2028	0	0	18	0	0
	periodiek vervangen putten (bouwkundig) 2029	0	0	0	18	0
	periodiek vervangen putten (bouwkundig) 2030	0	0	0	0	18
	periodiek vervangen schakelkasten (elektrom) 2027	0	50	0	0	0
	periodiek vervangen schakelkasten (elektrom) 2028	0	0	50	0	0
	periodiek vervangen schakelkasten (elektrom) 2029	0	0	0	50	0
	periodiek vervangen schakelkasten (elektrom) 2030	0	0	0	0	50
	Reconstr.wegen Vogelbuurt De Westereen – Fase 1	0	389	0	0	0
	Reconstructie Koaiwei Readtsjerk	377	0	0	0	0
	Relinen Suderwei Feanwalden	0	204	0	0	0
	Renovatie drukgemalen besturing kasten	34	0	0	0	0
	Restauratie kerktoren Rinsumageast	4	0	0	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	rioolverv Joh. Tabesstrjr +M Hamstrjr Broeksterwld	0	0	138	0	0
	Rioolverv. Foarstrjitte De Westereen 2023	200	1.038	0	0	0
	rioolvervanging Damwald - Doniawei	0	0	0	0	214
	Rioolvervanging De Finnen Feanwâlden 2022	0	106	0	0	0
	rioolvervanging De Wilgen Feanwalden	0	45	0	0	0
	rioolvervanging Feanwalden - Spoarloane	0	0	0	0	150
	rioolvervanging Feanwâlden Tjalling Talmastrjitte	0	0	0	329	0
	Rioolvervanging Foarwei Damwâld 2025	0	0	932	0	0
	Rioolvervanging Project Vogelbuurt	614	614	0	0	0
	Rioolvervanging Van Sytzemawei & Achterwei Driezum	68	0	0	0	0
	Sporthal De Sikkemahal: Bouwkundige aanpassingen	18	0	0	0	0
	Sporthal De Sikkemahal: Renovatie	646	729	0	0	0
	Sportveld VCR R'geast, T2 grasveld beheerplan	34	0	0	0	0
	Sportveld SC Feanwâlden, B5 grasveld beheerplan	105	0	0	0	0
	Sportveld SC Feanwâlden, KB7 grasveld beheerplan	45	0	0	0	0
	Sportveld SC Feanwâlden, T6 grasveld beheerplan	114	0	0	0	0
	Sportvelden Broekster Boys toplaag beheerplan	0	74	0	0	0
	Sportvelden VV De Wâlden, toplaag beheerplan	0	21	0	0	0
	SSW Broeksterwâld-afkop Joh Tabesstrj Broeksterw	0	0	200	0	0
	SSW Damwâld - aanleg HWA Foarwei Damwâld	0	0	1.505	0	0
	SSW Damwâld -herstel waterg, maaiveldaanp Bashusw	0	0	0	100	0
	SSW Damwâld-vergroten watergang bij Foarwei 97/99	0	0	50	0	0
	SSW Walterswâld-aanleg duiker/RWA riool Waltersw	0	0	0	0	237
	SSW Westereen - afkoppelen omgeving Eyssemawei	0	0	0	0	640
	SSW Westereen - afkoppelen Stationsgebied	0	0	163	0	0
	SSW Westereen - omb en verb VGS Zwaagw Noordoost	0	0	50	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	SSW Westereen - vervangen/aanp overstortput Boswei	0	30	0	0	0
	SSW Westereen -aanl vijver V.d. Meulenstrj 430m3	0	0	0	0	67
	SSW Westereen -aanl wadi of Eyssemawei 209 m3	0	0	0	0	33
	SSW Westereen -aanleg HWA Foarstrjitte+Miedloane	0	470	0	0	0
	SSW Westereen-afk N. en S. Stationsstr (ex gebied)	0	0	0	0	633
	Stelpost Relining diverse locaties 2025	27	0	0	0	0
	Stelpost Relining diverse locaties 2026	51	0	0	0	0
	Stelpost Relining diverse locaties 2027	0	30	0	0	0
	Stelpost Relining diverse locaties 2028(K)	0	0	60	0	0
	Stelpost Relining diverse locaties 2029(K)	0	0	0	60	0
	Stelpost Relining diverse locaties 2030(K)	0	0	0	0	60
	Stelpost reservering rioolvervanging 2027	0	100	0	0	0
	Stelpost reservering rioolvervanging 2028(K)	0	0	150	0	0
	Stelpost reservering rioolvervanging 2029(K)	0	0	0	200	0
	Stelpost reservering rioolvervanging 2030(K)	0	0	0	0	200
	Stelpost riolering klimaat & duurzaamheid 2027	0	100	0	0	0
	Stelpost riolering klimaat & duurzaamheid 2028	0	0	150	0	0
	Stelpost riolering klimaat & duurzaamheid 2029	0	0	0	200	0
	Stelpost riolering klimaat & duurzaamheid 2030	0	0	0	0	500
	Stelpost routekaart verduurz.vastgoed (2026)	100	50	0	0	0
	Stelpost routekaart verduurz.vastgoed (2027)	0	150	0	0	0
	Stelpost routekaart verduurz.vastgoed (2028)	0	0	150	0	0
	Stelpost routekaart verduurz.vastgoed (2029)	0	0	0	100	0
	Stelpost vaste bruggen 2026 uit beheerplan	35	0	0	0	0
	Stelpost vaste bruggen 2027 uit beheerplan	0	196	0	0	0
	Stelpost vervanging rioolgemalen 2026	49	0	0	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Uitbreiding parkeerplekken station Feanwalden	85	0	0	0	0
	Uitvoeringsprogramma GMP (DA)	42	85	85	0	0
	Van Aylvawei Rinsumageast uit beheerplan	11	0	0	0	0
	Verbeteren Trochfytsrûte Damwald-Feanwâlden	337	0	0	0	0
	verv besturingskast vacuümrioolgem Feanwaldsterwl	0	26	0	0	0
	Vervanging armaturen 2026 uit beheerplan	0	26	0	0	0
	Vervanging armaturen 2027 uit beheerplan	0	10	0	0	0
	Vervanging Djipswal De Westereen	0	366	0	0	0
	Vervanging lichtmasten 2025 uit beheerplan	52	31	0	0	0
	Vervanging lichtmasten 2026 uit beheerplan	0	51	0	0	0
	Vervanging lichtmasten 2027 uit beheerplan	0	70	0	0	0
	Vervanging sporthal De Hoantserid Feanwalden	0	2.609	2.609	0	0
	Willemstrjitte Damwald uit beheerplan (Fase 1)	4	0	0	0	0
	Willemstrjitte Damwald uit beheerplan (Fase 2)	34	0	0	0	0
	Totaal 06 Iepenbiere Romte	**4.201**	**11.208**	**7.032**	**1.828**	**2.831**
91 Overhead						
	Inbraakalarmering gemeentehuis	22	0	0	0	0
	Stalling gem.beheer + garage, bouwk.aanpassingen	103	0	0	0	0
	STELPOST huisvesting organisatie gemeentehuis	0	1.500	0	0	0
	Energiebesparende maatregelen Werf Moarrewei	15	0	0	0	0
	Totaal 91 Overhead	**141**	**1.500**	**0**	**0**	**0**
Kostenplaatsen						
	2e BOA wagen	30	0	0	0	0
	Aanschaf accu laadstation electrische gereedschap	16	0	0	0	0
	Autolaadkraan achterop ROM SmartCombi Pro	15	0	0	0	0
	Beregeningsinstallatie met elektische aggregaat	28	0	0	0	0
	Elektrische heftruck	30	0	0	0	0

Omschrijving bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Lokale noodsteunpunten - noodaggregaten	0	135	0	0	0
	Multihog MXC130 (serienummer UN9MXMK02PD015127)	13	0	0	0	0
	Onkruidborstel voor Multihog werktuigdrager	12	0	0	0	0
	Renault Master E-tech 100% Electric	102	0	0	0	0
	Scania vrachtwagen (BB-008-N)	6	0	0	0	0
	Schaftwagen Ondermijning	15	0	0	0	0
	Vervangen Sneeuwploeg (SNK 240-EPZ DAF)	13	0	0	0	0
	Vervanging act.141 Reanult Kangoo Z.E. (VF-350-D)	40	0	0	0	0
	Vervanging activum 140 Opel Combo (VD-498-T)	25	0	0	0	0
	Vervanging activum 142 Opel Combo (VD-499-T)	40	0	0	0	0
	Vervanging activum 214 Toyota Yaris (L-309-BN)	30	0	0	0	0
	Vervanging activum 215 Toyota Yaris (L-871-BF)	30	0	0	0	0
	Vervanging activum 216 Toyota Yaris (L-313-BL)	30	0	0	0	0
	Vervanging Fiat Panda (85-PXK-7)	25	0	0	0	0
	Vervanging Hako Citymaster 600 (TVZ-71-R)	0	0	75	0	0
	Vervanging Iveco 40C13 (37-BBV-7)	0	0	0	35	0
	Vervanging Iveco 40C13 (VGJ-09-L)	0	45	0	0	0
	Vervanging Iveco 65C15 (BX-GX-87)	0	0	0	0	70
	Vervanging Iveco Daily 35S12 (V-706-KK)	0	0	0	0	50
	Vervanging Nido Stratos B50-42 VCLN-490 (ZS-1-10)	17	0	0	0	0
	Vervanging Ransomes HR 300 CAB (TVZ-79-R)	0	0	0	70	0
	Vervanging Ransomes HR300 (TVZ-78-R / ZM3-13D)	70	0	0	0	0
	Vervanging Ransomes MP653 (TXF-65-T / ZM1-16D)	118	0	0	0	0
	Vervanging Schaftwagen 2023	4	0	0	0	0
	Vervanging Schliesing 400ZX F takkenv.(LBV-TB-21D)	0	0	0	0	35
	Vervanging Shovel Volvo L45G (TVZ-82-R)	0	85	0	0	0
	Totaal Kostenplaatsen	**708**	**265**	**75**	**105**	**155**
Totaal		**9.349**	**19.417**	**15.012**	**2.083**	**2.986**

Bijlage 2: Staat van reserves en voorzieningen

Bijlage 2a: Algemene reserve

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Algemene reserve						
	Beginsaldo 01-01	15.095	12.129	7.746	6.349	5.136
	Onttrekkingen	-6.452	-3.037	-819	-180	-180
	Toevoegingen	301	165	165	165	165
	Resultaatbestemming (J-1)	3.184	-1.512	-744	-1.198	-1.670
	Totaal Algemene reserve	**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**	**3.452**
Totaal Algemene reserve		**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**	**3.452**

Bijlage 2b: Bestemmingsreserves

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Reserve kapitaallasten algemeen						
	Beginsaldo 01-01	1.491	1.790	2.686	2.860	2.721
	Onttrekkingen	-96	-96	-96	-139	-139
	Toevoegingen	395	992	270	-	-
	Totaal Reserve kapitaallasten algemeen	**1.790**	**2.686**	**2.860**	**2.721**	**2.582**
Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden						
	Beginsaldo 01-01	162	173	184	195	206
	Onttrekkingen	-57	-57	-57	-57	-57
	Toevoegingen	68	68	68	68	68
	Totaal Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden	**173**	**184**	**195**	**206**	**217**
Reserve openbare verlichting						
	Beginsaldo 01-01	363	382	383	383	384
	Onttrekkingen	-119	-119	-119	-119	-119
	Toevoegingen	119	119	119	119	119
	Totaal Reserve lichtmasten	**364**	**383**	**383**	**384**	**385**
Reserve ontvlechting						
	Beginsaldo 01-01	136	-	-	-	-
	Onttrekkingen	-136	-	-	-	-
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Reserve ontvlechting	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Reserve overige eenmalige uitgaven						

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Beginsaldo 01-01	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen	-	-	-	-	-
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Reserve overige eenmalige uitgaven	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve recreatieve voorzieningen						
	Beginsaldo 01-01	123	123	123	123	123
	Onttrekkingen	-	-	-	-	-
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Reserve recreatieve voorzieningen	**123**	**123**	**123**	**123**	**123**
Reserve tariefdifferentiatie OZB						
	Beginsaldo 01-01	310	179	49	42	35
	Onttrekkingen	-207	-207	-84	-84	-84
	Toevoegingen	77	77	77	77	77
	Totaal Reserve tariefdifferentiatie OZB	**179**	**49**	**42**	**35**	**28**
Reserve volkshuisvestigingsfonds						
	Beginsaldo 01-01	2.306	-126	-177	-228	-280
	Onttrekkingen	-2.610	-230	-230	-230	-230
	Toevoegingen	178	178	178	178	178
	Totaal Reserve overige eenmalige uitgaven	**-126**	**-177**	**-228**	**-280**	**-331**
Totaal Bestemmingsreserves		**2.504**	**3.248**	**3.376**	**3.190**	**3.005**

Bijlage 2c: Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Voorziening pensioenverplichtingen						
	Begroot beginsaldo 01-01	3.124	3.115	3.104	3.092	3.081
	Onttrekkingen	-123	-128	-128	-128	-128
	Toevoegingen	114	117	117	117	117
	Totaal Voorziening pensioenverplichtingen	**3.116**	**3.104**	**3.092**	**3.081**	**3.069**
Voorziening wachtgeldverplichtingen						
	Begroot beginsaldo 01-01	229	364	277	234	234
	Onttrekkingen	-87	-87	-43	-	-
	Toevoegingen	222	-	-	-	-
	Totaal Voorziening wachtgeldverplichtingen	**364**	**277**	**234**	**234**	**234**
Voorziening overbezetting ontvlechting						
	Begroot beginsaldo 01-01	200	200	200	200	200
	Onttrekkingen	-	-	-	-	-
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Voorziening overbezetting ontvlechting	**200**	**200**	**200**	**200**	**200**
Voorziening verlofsparen						
	Begroot beginsaldo 01-01	81	81	81	81	81
	Onttrekkingen	-	-	-	-	-
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Voorziening verlofsparen	**81**	**81**	**81**	**81**	**81**
Voorziening RVU						
	Begroot beginsaldo 01-01	-	67	67	67	67
	Onttrekkingen	-	-	-	-	-
	Toevoegingen	67	-	-	-	-
	Totaal Voorziening verlofsparen	**67**	**67**	**67**	**67**	**67**
Egalisatievoorziening riolering						
	Begroot beginsaldo 01-01	3.976	3.446	3.008	2.523	1.983
	Onttrekkingen	-530	-438	-485	-541	-505
	Toevoegingen	-	-	-	-	-
	Totaal Egalisatievoorziening riolering	**3.446**	**3.008**	**2.523**	**1.983**	**1.478**

Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Voorziening groot onderhoud gebouwen						
	Begroot beginsaldo 01-01	797	762	749	712	674
	Onttrekkingen	-200	-181	-205	-205	-205
	Toevoegingen	165	168	168	168	168
	Totaal Voorziening groot onderhoud gebouwen	**762**	**749**	**712**	**674**	**637**
Voorziening groot onderhoud kunstwerken						
	Begroot beginsaldo 01-01	362	327	339	356	373
	Onttrekkingen	-85	-38	-33	-33	-33
	Toevoegingen	50	50	50	50	50
	Totaal Voorziening groot onderhoud kunstwerken	**327**	**339**	**356**	**373**	**389**
Voorziening groot onderhoud waterwegen						
	Begroot beginsaldo 01-01	13	13	13	13	13
	Onttrekkingen	-14	-52	-52	-52	-52
	Toevoegingen	14	52	52	52	52
	Totaal Voorziening groot onderhoud waterwegen	**13**	**13**	**13**	**13**	**13**
Voorziening groot onderhoud wegen						
	Begroot beginsaldo 01-01	697	590	446	303	160
	Onttrekkingen	-671	-722	-722	-722	-722
	Toevoegingen	564	578	578	578	578
	Totaal Voorziening groot onderhoud wegen	**590**	**446**	**303**	**160**	**17**
Voorziening OSW						
	Begroot beginsaldo 01-01	53	53	53	53	53
	Onttrekkingen	-38	-	-	-	-
	Toevoegingen	38	-	-	-	-
	Totaal Voorziening OSW	**53**	**53**	**53**	**53**	**53**
Totaal Voorzieningen		**9.018**	**8.338**	**7.634**	**6.918**	**6.238**

Bijlage 3: Algemene reserve

Bijlage 3: Algemene reserve

Omschrijving (bedragen x €1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Stand algemene reserve 1 januari		**15.095**	**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**
Toevoegingen						
	Rentetoevoeging Algemene reserve (omslagrente)	165	165	165	165	165
	Vrijval Bestemmingsreserve ontvlechting	136				
	Rekeningresultaat	3.184	-1.512	-744	-1.198	-1.670
	Totaal Toevoegingen	**3.485**	**-1.346**	**-578**	**-1.033**	**-1.504**
Onttrekkingen						
	Tijdelijke formatie 2024-2026	-1.300	-	-	-	-
	Implementatie omgevingswet	-1.083	-175	-	-	-
	Duurzame inrichting sociaal domein	-570	-	-	-	-
	Subsidie tennisferiening Feanwalden	-435	-	-	-	-
	Afwaardering De Teeling	-424	-	-	-	-
	Hervormingsagenda Jeugd 2026	-311	-	-	-	-
	Extra inzet opleiden personeel	-306	-	-	-	-
	Aanpak achterstanden fysieke archieven Dantumadiel	-152	-	-	-	-
	Project Digitale dienstverlening sociaal domein	-150	-	-	-	-
	Project digitalisering algemeen	-150	-	-	-	-
	DOM-project	-141	-	-	-	-
	Project DWO	-120	-50	-	-	-
	Subsidieregeling biobased en regenwaterhergebruik De Bosk Fase 2 Feanwalden	-109	-	-	-	-
	ANNO III en Regiodeal	-105	-105	-105	-	-
	Project Klant Contact Centrum	-100	-	-	-	-
	Traineeprogramma	-100	-100	-100	-	-
	Haalbaarheidsonderz. verkeer Westereen	-100	-	-	-	-
	E-Depot en RM	-65	-65	-20	-	-
	ICT - Uitvoeringsagenda informatieplan	-65	-240	-20	-	-
	Gebiedsontwikkeling Centrale As	-54	-	-	-	-
	Dorpsbiografieen	-52	-	-	-	-
	Leerwerkbanen BBL trajecten via DOKWURK	-47	-30	-	-	-
	Inhaalslag toegankellijkheid en veiligheid	-120	-	-	-	-
	Nieuwe sportvloer de Nije Warf Walterswald	-38	-	-	-	-

Omschrijving (bedragen x €1.000)		Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Programmaplan 2024	-37	-	-	-	-
	POK actielijn 4: Versterken wijkteams	-36	-36	-	-	-
	Co-financiering MDT (Maatschappelijke Diensttijd) project 2025-2028	-35	-	-	-	-
	Ontwikkelkader verblijfsrecreatie	-30	-	-	-	-
	Vervanging gereedschappen	-28	-	-	-	-
	Duurzaamheid algemeen	-26	-	-	-	-
	POK actielijn 2: Robuuste rechtsbescherming	-25	-25	-	-	-
	Budget EZ	-36	-	-	-	-
	Budget R&T (PVP opstellen)	-25	-	-	-	-
	Moasje subsidie Doarpsfeesten	-15	-	-	-	-
	Project Dantumadiel yn byld 2025-2026	-15	-	-	-	-
	Startnotitie visie recreatie en toerisme	-14	-	-	-	-
	Vervolgonderzoek gemeentehuis	-13	-	-	-	-
	Startnotitie toegankelijkheid	-11	-	-	-	-
	Extra subsidie De Schierstins	-10	-	-	-	-
	Verdeling Omgevingswet (Saldo Omgevingswet 2025)	-7	-	-	-	-
	POK actielijn 5: Versterking integraal werken	-2	-2	-	-	-
	Veiligheidsagenda 2024-2027 Feiligens foarop	-2	-	-	-	-
	Voorbereidingskrediet MFC Walterswald	-	-150	-	-	-
	Eenmalig krediet MFC Feanwalden	-	-1.000	-	-	-
	Tijdelijke formatie	-	-793	-308	-	-
	Inhuur/aanstelling medew inform.beheer WOO		-86	-86		
	Extra formatie sociaal domein tbv besparingen - Hervormingsagenda	-	-180	-180	-180	-180
	Dorpsbiografieën restant	10	-	-	-	-
	Totale onttrekkingen	**-6.452**	**-3.037**	**-819**	**-180**	**-180**
Stand algemene reserve 31 december		**12.129**	**7.746**	**6.349**	**5.136**	**3.452**

Bijlage 4: Langlopende leningen

Bijlage 4: Langlopende leningen

Leningnummer	Verstrekker	Ingangsdatum	Looptijd	Rente	Restant 31-12-2027	Jaarlijkse aflossing
40.109030	BNG	03/03/2014	25 jaar	3,220%	€ 3.840.000	€ 320.000
B02333928	Aegon	10/08/2015	25 jaar	1,540%	€ 1.560.000	€ 120.000
40.113121	BNG	04/09/2019	25 jaar	0,133%	€ 4.080.000	€ 240.000
40.113360	BNG	02/01/2020	25 jaar	0,620%	€ 12.231.117	€ 679.506
Totaal					**€ 21.711.117**	**€ 1.359.506**

Bijlage 5: Gewaarborgde geldleningen

Bijlage 5a: Directe borgstellingen

Leningnummer	Geldnemer	Verstrekker	Start	Einde	Oorspronkelijk bedrag	Restant bedrag 1-1-2027	Restant bedrag 31-12-2027	Borgstelling (%)	Borgstelling (€)
40.91259	Stichting Thús Wonen	BNG	2006	2033	€ 2.324.645	€ 889.050	€ 779.244	100%	€ 779.244
40.112099	Campus Damwâld	BNG	2020	2060	€ 12.000.000	€ 10.722.469	€ 10.493.399	100%	€ 10.493.399
Totaal					**€ 14.324.645**	**€ 11.611.519**	**€ 11.272.643**		**€ 11.272.643**

Bijlage 5b: Borgstellingen WSW

Leningnummer	Geldnemer	Verstrekker	Leningnr. WSW	Start	Einde	Oorspronkelijk bedrag	Restant bedrag 1-1-2027	Restant bedrag 31-12-2027	Borgstelling (%)	Borgstelling (€)
40.86545.01	St. Woonzorg Nederland	BNG	14761	1993	2030	€ 1.451.567	€ 392.002	€ 287.076	50%	€ 143.538
40.101070	Stichting Thús Wonen	BNG	37606	2005	2030	€ 1.500.000	€ 355.224	€ 259.915	50%	€ 129.957
1W0024943	Stichting Thús Wonen	NWB	38979	2007	2037	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000	50%	€ 750.000
40.103522	Stichting Thús Wonen	BNG	39997	2008	2028	€ 2.000.000	€ 303.821	€ 150.601	50%	€ 75.300
40.103742	Stichting Thús Wonen	BNG	40251	2008	2033	€ 3.300.000	€ 1.379.953	€ 1.144.988	50%	€ 572.494
1W0025785	St. Woonzorg Nederland	NWB	40418	2008	2038	€ 2.521.000	€ 2.521.000	€ 2.521.000	50%	€ 1.260.500
1W0025175	St. Woonzorg Nederland	NWB	39413	2009	2038	€ 2.148.000	€ 2.148.000	€ 2.148.000	50%	€ 1.074.000
10028057	Stichting Thús Wonen	NWB	45372	2013	2058	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
40.111071	Stichting Thús Wonen	BNG	47320	2017	2042	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000

Leningnummer	Geldnemer	Verstrekker	Leningnr. WSW	Start	Einde	Oorspronkelijk bedrag	Restant bedrag 1-1-2027	Restant bedrag 31-12-2027	Borgstelling (%)	Borgstelling (€)
10029374	St. Woonzorg Nederland	NWB	47319	2017	2056	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
40.112845	Stichting Thús Wonen	BNG	48800	2019	2033	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
-	Stichting Thús Wonen	MM Warburg & Co	48518	2019	2035	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
-	Stichting Thús Wonen	MM Warburg & Co	48519	2019	2038	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
10030202	Stichting Thús Wonen	NWB	48803	2019	2031	€ 5.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000	50%	€ 2.500.000
Totaal						**€ 49.420.567**	**€ 43.599.999**	**€ 43.011.580**		**€ 21.505.790**

Bijlage 5c: Borgstellingen NHG

Excel-tabel

Registratiejaar	Aantal NHG	Gegarandeerd bedrag (x € 1mln)
2010	53	9
2009	39	6
2008	40	7
2007	58	8
2006	54	9
2005	37	6
2004	31	5
2003	12	2
2002	10	1
2001	7	1
2000	10	1
1999	12	1
1998	10	1
1997	8	1
1996	9	1
Totaal	**390**	**59**

Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bijlage 6: Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Omschrijving		Begroting 2026		Begroting 2027		Raming 2028		Raming 2029		Raming 2030	
(bedragen x € 1.000)		Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.	Toev.	Onttr.
06 Iepenbiere Romte											
	Reserve kapitaallasten algemeen	-	-96	-	-96	-	-96	-	-139	-	-139
	Reserve kapitaallasten renovatie sportvelden	11	-	11	-	11	-	11	-	11	-
Totaal		**11**	**-96**	**11**	**-96**	**11**	**-96**	**11**	**-139**	**11**	**-139**

Bijlage 7: Incidentele baten en lasten

Bijlage 7a: Incidentele baten en lasten

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige incidentele baten en lasten zoals deze in de begroting 2027 zijn opgenomen

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2027 - Incidenteel	Raming 2028 - Incidenteel	Raming 2029 - Incidenteel	Raming 2030 - Incidenteel
Baten				
01 Ynwenner en Bestjoer	0	0	0	0
03 Soarch en Wolwêzen	503	23	23	23
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	0	0	0
05 Wenjen en Omjouwing	1.402	1.292	1.022	817
06 Iepenbiere Romte	20	0	0	0
90 Algemiene dekkingsmiddels	648	0	0	0
91 Overhead	-12	-12	-12	-12
Totaal Baten	**2.561**	**1.302**	**1.033**	**828**
Lasten				
01 Ynwenner en Bestjoer	1	16	16	16
02 Mienskip	-1.000	0	0	0
03 Soarch en Wolwêzen	-797	-203	-203	-203
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-137	6	6	6
05 Wenjen en Omjouwing	-1.719	-718	-723	-723
06 Iepenbiere Romte	-188	16	16	16
90 Algemiene dekkingsmiddels	-34	-26	-49	-49
91 Overhead	-1.454	-624	0	0
92 VPB	-209	-146	-258	-169
Totaal Lasten	**-5.539**	**-1.679**	**-1.195**	**-1.106**
Saldo baten en lasten	**-2.978**	**-376**	**-163**	**-279**
Onttrekkingen				
02 Mienskip	1.150	0	0	0
03 Soarch en Wolwêzen	243	180	180	180
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	207	84	84	84
05 Wenjen en Omjouwing	405	230	230	230
06 Iepenbiere Romte	175	175	175	175
91 Overhead	1.469	639	86	86
Totaal Onttrekkingen	**3.649**	**1.307**	**755**	**755**
Stortingen				
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-77	-77	-77	-77
05 Wenjen en Omjouwing	-178	-178	-178	-178
06 Iepenbiere Romte	-176	-176	-176	-176
91 Overhead	-1.158	-436	-251	-251
Totaal Stortingen	**-1.589**	**-867**	**-683**	**-683**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**2.060**	**441**	**72**	**72**
Resultaat	**-918**	**64**	**-91**	**-206**

Bijlage 7b: Specificatie incidentele baten en lasten > €100.000

Bedragen x € 1.000

Onderdeel	Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten					
03 Soarch en Wolwêzen					
	Maatschappelijke diensttijd (MDT)	480	-	-	-
	Incidentele baten < € 100.000	23	23	23	23
05 Wenjen en Omjouwing					
	Grondexploitaties wonen	666	756	486	281
	Legesopbrengsten MFC Feanwâlden	200	-	-	-
	Rijksbijdrage Volkshuisvestingsfonds (VHF)	536	536	536	536
06 Iepenbiere Romte					
	Incidentele baten < € 100.000	20	-	-	-
90 Algemiene dekkingsmiddels					
	Decentralisatie uitkering - Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	648	-	-	-
91 Overhead					
	Incidentele baten < € 100.000	-12	-12	-12	-12
Totaal baten		**2.561**	**1.302**	**1.033**	**828**
Lasten					
01 Ynwenner en Bestjoer					
	Incidentele lasten < € 100.000	1	16	16	16
02 Mienskip					
	Eenmalig budget MFC Feanwalden	-1.000	-	-	-
03 Soarch en Wolwêzen					
	Maatschappelijke diensttijd (MDT)	-480	-	-	-
	Hervormingsagenda Jeugd	-180	-180	-180	-180

Onderdeel	Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
	Incidentele lasten < € 100.000	-138	-23	-23	-23
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje					
	Aanvullend budget ondernemersfonds	-124	-	-	-
	Incidentele lasten < € 100.000	-13	6	6	6
05 Wenjen en Omjouwing					
	Omgevingswet - transitie omgevingsplan	-179	-	-	-
	Sloopkosten Teeling	-175	-	-	-
	Volkshuisvestingsfonds	-725	-725	-725	-725
	Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	-648	-	-	-
	Incidentele lasten < € 100.000	7	7	2	2
06 Iepenbiere Romte					
	Voorbereidingskrediet MFC Wâlterswâld	-150	-	-	-
	Incidentele lasten < € 100.000	-38	16	16	16
90 Algemiene dekkingsmiddels					
	Incidentele lasten < € 100.000	-34	-26	-49	-49
91 Overhead					
	Tijdelijke formatie	-793	-308	-	-
	ANNO III en Regiodeal	-105	-105	-	-
	Traineeprogramma	-100	-100	-	-
	Incidentele lasten < € 100.000	-456	-111	-	-
92 VPB					
	Heffing VPB	-209	-146	-258	-169
Totaal lasten		**-5.539**	**-1.679**	**-1.195**	**-1.106**

Onderdeel	Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Onttrekkingen aan reserves					
02 Mienskip					
	Extra eenmalig budget MFC Feanwalden	1.000	-	-	-
	Voorbereidingskrediet MFC Walterswâld	150	-	-	-
03 Soarch en Wolwêzen					
	Hervormingsagenda Jeugd	180	180	180	180
	Incidentele onttrekkingen < € 100.000	63	-	-	-
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje					
	Aanvullende onttrekking tbv Ondernemersfonds	124	-	-	-
	Incidentele onttrekkingen < € 100.000	83	84	84	84
05 Wenjen en Omjouwing					
	Inwerkingtreding Omgevingswet	175	-	-	-
	Volkshuisvestingsfonds	766	766	766	766
06 Iepenbiere Romte					
	Openbare verlichting	119	119	119	119
	Incidentele ontrekkingen < € 100.000	56	56	56	56
91 Overhead					
	Tijdelijke formatie	793	308	-	-
	ICT - Uitvoeringsagenda informatieplan	240	20	-	-
	ANNO III en Regiodeal	105	105	-	-
	Traineeprogramma	100	100	-	-
	Incidentele ontrekkingen < € 100.000	231	106	86	86
Totaal onttrekkingen aan reserves		**3.649**	**1.308**	**1.025**	**1.025**

Onderdeel	Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Toevoegingen aan reserves					
04 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje					
	Incidentele toevoegingen < € 100.000	-77	-77	-77	-77
05 Wenjen en Omjouwing					
	Volkshuisvestingfonds	-178	-178	-178	-178
06 Iepenbiere Romte					
	Openbare verlichting	-119	-119	-119	-119
	Incidentele toevoegingen < € 100.000	-57	-57	-57	-57
91 Overhead					
	MFC Feanwalden	-992	-270	-	-
	Vaste toevoeging	-165	-165	-165	-165
	Incidentele toevoegingen < € 100.000	-	-	-86	-86
Totaal toevoegingen aan reserves		**-1.589**	**-867**	**-683**	**-683**
Resultaat		**-918**	**64**	**-90**	**-206**

Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bijlage 8: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bedragen x €1.000

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten					
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	332	502	437	420
0.2 Burgerzaken	439	451	472	493	514
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	94	67	67	67	67
0.4 Overhead	323	324	324	324	324
0.5 Treasury	247	130	130	130	130
0.61 OZB woningen	3.735	3.803	3.803	3.803	3.803
0.62 OZB niet-woningen	1.248	1.290	1.290	1.290	1.290
0.64 Belastingen overig	10	11	11	11	11
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	52.746	54.499	52.683	53.207	54.095
0.8 Overige baten en lasten	26	4	4	5	5
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	30	31	31	31	31
1.2 Openbare orde en veiligheid	16	19	19	19	19
2.1 Verkeer en vervoer	243	223	229	240	246
2.2 Parkeren	1	1	1	1	1
2.4 Economische havens en waterwegen	64	49	49	49	49
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	49	74	74	74	74
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	173	176	176	239	239
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.156	89	89	89	89
5.1 Sportbeleid en activering	242	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	48	52	52	52	52
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	26	27	6	6	6
5.6 Media	-19	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	27	26	26	26	26
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.565	2.824	1	1	1
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	0	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	88	80	80	80	80
6.3 Inkomensregelingen	9.032	9.156	9.156	9.265	9.265
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	330	0	0	0	0

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	245	256	256	256	256
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0	0	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0	0	0
6.791 PGB WMO	0	0	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	247	0	0	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	15	15	15	15	15
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	174	0	0	0	0
7.2 Riolering	2.137	2.128	2.241	2.365	2.401
7.3 Afval	2.615	2.791	2.809	2.827	2.847
7.4 Milieubeheer	1.765	1	1	1	1
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	2	2	2	2	2
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	755	674	764	494	290
8.3 Wonen en bouwen	427	1.323	1.143	1.163	1.184
Totaal Baten	**82.324**	**80.928**	**76.506**	**77.065**	**77.834**
Lasten					
0.1 Bestuur	-2.084	-1.768	-1.753	-1.753	-1.750
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.512	411	696	1.233	113
0.2 Burgerzaken	-672	-603	-602	-602	-602
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-173	-652	-658	-660	-662
0.4 Overhead	-12.099	-11.709	-10.783	-10.520	-10.515
0.5 Treasury	-375	-277	-299	-476	-648
0.61 OZB woningen	-141	-144	-144	-144	-144
0.64 Belastingen overig	-10	-11	-11	-11	-11
0.8 Overige baten en lasten	-19	-59	-30	-30	-29
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-192	-213	-149	-262	-173
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.491	-1.518	-1.529	-1.524	-1.516
1.2 Openbare orde en veiligheid	-945	-859	-878	-878	-877
2.1 Verkeer en vervoer	-3.592	-3.532	-3.907	-3.963	-3.989
2.2 Parkeren	-18	-21	-21	-21	-21

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
2.4 Economische havens en waterwegen	-486	-514	-517	-517	-517
3.1 Economische ontwikkeling	-209	-159	-159	-160	-161
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-1	-2	-2	-2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-28	-30	-30	-30	-30
3.4 Economische promotie	-467	-390	-268	-268	-268
4.1 Openbaar basisonderwijs	-63	-70	-70	-70	-69
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.787	-2.772	-1.952	-2.493	-2.440
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.076	-1.001	-974	-973	-969
5.1 Sportbeleid en activering	-750	-71	-71	-71	-71
5.2 Sportaccommodaties	-906	-965	-1.126	-1.298	-1.275
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-299	-319	-319	-319	-319
5.4 Musea	-70	-61	-61	-61	-61
5.5 Cultureel erfgoed	-141	-136	-116	-116	-115
5.6 Media	-594	-524	-524	-524	-524
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.578	-2.561	-2.583	-2.584	-2.584
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-5.750	-4.808	-1.916	-1.916	-1.902
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-230	-189	-185	-185	-178
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-115	-173	-170	-170	-166
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-64	-93	-91	-91	-88
6.3 Inkomensregelingen	-11.970	-11.866	-11.791	-11.791	-11.758
6.4 WSW en beschut werk	-6.670	-6.520	-6.369	-6.265	-6.053
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.511	-1.147	-1.175	-1.224	-1.276
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.774	-1.412	-1.404	-1.404	-1.394
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-2.832	-2.700	-2.697	-2.697	-2.694
6.712 Begeleiding (WMO)	-1.524	-1.519	-1.514	-1.514	-1.508
6.713 Dagbesteding (WMO)	-943	-918	-916	-916	-913
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-48	-44	-43	-43	-42
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	-428	-380	-313	-313	-309
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-7.099	-6.896	-6.699	-6.612	-6.516
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	-119	-126	-124	-124	-119
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-113	-132	-129	-129	-125
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-2.646	-2.539	-2.453	-2.416	-2.373
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	-118	-133	-130	-130	-125
6.791 PGB WMO	-234	-231	-229	-229	-226
6.792 PGB Jeugd	-193	-151	-148	-148	-144
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-79	-84	-83	-83	-82
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-57	-70	-69	-69	-66
6.821 Jeugdbescherming	-752	-791	-788	-788	-784
6.822 Jeugdreclassering	-79	-94	-92	-92	-89
6.91 Coördinatie en beleid WMO	-106	-107	-71	-71	-71
7.1 Volksgezondheid	-1.243	-1.254	-1.252	-1.250	-1.251
7.2 Riolering	-1.364	-1.420	-1.542	-1.666	-1.698

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
7.3 Afval	-2.163	-2.286	-2.303	-2.320	-2.336
7.4 Milieubeheer	-3.473	-1.563	-938	-955	-963
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-44	-69	-68	-68	-68
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.710	-845	-490	-490	-490
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-264	-38	-41	-41	-37
8.3 Wonen en bouwen	-1.118	-1.943	-1.957	-1.958	-1.959
Totaal Lasten	**-87.586**	**-83.073**	**-77.032**	**-77.265**	**-78.034**
Saldo baten en lasten	**-5.263**	**-2.145**	**-526**	**-200**	**-200**
Onttrekkingen					
0.10 Mutaties reserves	9.540	3.745	1.404	893	893
Totaal Onttrekkingen	**9.540**	**3.745**	**1.404**	**893**	**893**
Stortingen					
0.10 Mutaties reserves	-1.002	-1.600	-878	-694	-694
Totaal Stortingen	**-1.002**	**-1.600**	**-878**	**-694**	**-694**
Saldo onttrekkingen en stortingen	**8.538**	**2.145**	**526**	**200**	**200**
Resultaat	**3.275**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Dantumadiel,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 23 september 2026

gelet op het bepaalde in artikel 190 en 191 van de Gemeentewet

Besluit:

1. De begroting 2027 vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering d.d. 4 november 2026

De raad voornoemd,

de griffier,	de voorzitter,
M. Jonker	A. Haga